

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Seramik Anasanat Dalı

İFADENİN OLUŞUM SÜRECİNDE MÜZELER VE SERAMİK UYGULAMALAR

Demet SANCAR BAŞÇEKEN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

İFADENİN OLUŞUM SÜRECİNDE MÜZELER VE SERAMİK UYGULAMALAR

Demet SANCAR BAŞÇEKEN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2024

İFADENİN OLUŞUM SÜRECİNDE MÜZELER VE SERAMİK UYGULAMALAR

Danışman: Candan TERVİEL

Yazar: Demet SANCAR BAŞÇEKEN

ÖZ

Tarih boyunca sanat, farklı dönemler ve kültürel etkileşimlerle şekillenerek sürekli bir değişim süreci yaşamıştır. Bu dinamik süreçte değişmeyen tek şey, insanın kendini ifade etme çabasıdır. Farklı ifade yollarını deneyimleyen insan, fiziksel bedeninin elverdiği ölçüde doğanın sunduğu imkanlardan faydalanarak yaratıcılığını ortaya koymaktan çekinmemiştir. Bilim ve sanat alanındaki gelişmeler, var olan her yeni şeyin insan deneyiminin bir yansıması olduğunu göstermektedir. Koşullar ne olursa olsun, bilim ve sanat, insanlık için sürekli yenilikler ve yaratıcı çözümler sunar. Bu durum devamlılık sunan temel bir eylem olan sanat ve bilim yapma eğilimini ortaya koymaktadır. Zamanla geçirdiği gelişimle bireylerin beslendiği bir alan olarak müzeler değişen yaşam koşullarına başarılı bir şekilde uyum sağlamıştır. Sanat, bilim ve kültür, birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrılmaz birlik alanı oluşturmuştur. Müzeler, barındırdıkları eserler sayesinde kültürel belleği koruyan ve saklayan mekânlardır. Bilimin sağladığı kesin bilgilerle desteklenen müzeler, teknoloji ve tarih gibi disiplinlere katkıda bulunurken, sanat alanı da bu müzeler aracılığıyla bilgi yayılımına yardımcı olmanın yanı sıra bireylere ilham vermektedir. Bu tezin ana teması, müzelerin sanatsal ifadelerin gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu geniş bir perspektiften incelemektir.

Bu çalışmada, sanatsal ifadenin oluşum sürecinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Pera Müzesi, İstanbul Modern Sanat Müzesi ve Çorum Müzesi araştırılmıştır. Müzelerde sergilenen eserlerin hafızadaki yerleşimi üzerine kil çalışmaları ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, sanat eğitimi ile müze eğitimi kavramları da irdelenmiştir. Müzelerin sunduğu geniş fırsatlar doğrultusunda, her bireyin eğitim alma ve müzeleri ziyaret etme hakkı dikkate alınarak, özel eğitim gereksinimi olan bireylerin müzelerden nasıl faydalanabileceği konusu araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müze, Kil Çalışmaları, Seramik, Müze Eğitimi, Özel Eğitim.

MUSEUMS AND CERAMIC APPLICATIONS IN THE FORMATION PROCESS

Supervisor: Candan TERVİEL

Author: Demet SANCAR BAŞÇEKEN

ABSTRACT

Throughout history, art has experienced a continuous process of change, shaped by different periods and cultural interactions. The only thing that has not changed in this dynamic process is man's effort to express himself. Experiencing different ways of expression, man has not hesitated to reveal his creativity by using the opportunities offered by nature to the extent his physical body allows. Developments in the fields of science and art show that every new thing that exists reflects human experience. Whatever the circumstances, science and art constantly offer innovations and creative solutions for humanity. This situation reveals the tendency to do art and science, which is a fundamental action that offers continuity. As an area where individuals are fed with the development they have undergone over time, museums have successfully adapted to changing living conditions. Art, science and culture have formed an area of unity that complements and is inseparable from each other. Museums are places that protect and preserve cultural memory thanks to the artifacts they host. Supported by the precise information provided by science, museums contribute to disciplines such as technology and history, while the field of art inspires individuals as well as helping to disseminate knowledge through these museums. The main theme of this thesis is to examine how museums contribute to the development of artistic expressions from a broad perspective.

In this study, Museum of Anatolian Civilizations, Pera Museum, Istanbul Museum of Modern Art and Corum Museum were investigated in the formation process of artistic expression. Clay studies and applications were conducted on the placement of the artifacts shown in museums in memory. In addition, the concepts of art education and museum education were also examined. In line with the wide opportunities offered by museums, the issue of how individuals with special educational needs can receive help from museums was investigated, considering the right of every individual to receive education and visit museums.

Key Words: Ceramics, Museum, Learning in Museum, Museum Education, Special Education.

TEŞEKKÜR

Sanat raporu yazım sürecim boyunca beni cesaretlendiren, düşünceleriyle rehberlik eden değerli danışmanım Prof. Dr. Candan TERVİEL'e içtenlikle teşekkür ediyorum. Tez değerlendirme aşamasında sağladığı değerli bilgiler ve yönlendirmeler için Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇELİK'e ve Doç. Dr. Caner YEDİKARDEŞ'e, araştırma sürecindeki katkılarıyla beni motive eden Prof. Dr. Meltem Yılmaz'a, Dr. Öğr. Üyesi Nevin ERACAR'a ve Öğr. Görevlisi Selma YILMAZ'a minnettarım. Her birinizin desteği, bu süreçteki zorlukları aşmamda bana büyük bir güç sağladı.

Ayrıca, sevgili aileme, bana daima güvenen ve destekleyen tüm yakınlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu yolculukta bana ilham veren ve cesaret veren sizler, her anımda yanımda oldunuz. En önemlisi, tüm engelsiz dostlarıma, engelleri aşarak yanımda durduğunuz için içtenlikle teşekkür ediyorum. Sizinle geçirdiğim her an, benim için bir öğrenme deneyimi oldu ve bu süreçteki en büyük motivasyon kaynağım oldunuz. Bu çalışma, sizin desteklerinizle hayata geçti ve her birinizin katkısı benim için paha biçilmezdir.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
GÖRSELLER DİZİNİ	v
GİRİŞ	8
1. BÖLÜM: SANATSAL İFADENİN OLUŞUM SÜRECİNDE MÜZELER	10
1.1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi	15
1.2. Pera Müzesi	28
1.3. İstanbul Modern Sanat Müzesi	34
1.4. Çorum Müzesi	38
2. BÖLÜM: SANAT EĞİTİMİ VE MÜZE EĞİTİMİ İLİŞKİSİ	43
2.1. Sanatsal İfadeye Katkı Olarak Müzelerin Özel Eğitim Gerektiren Bireyler ile İlişkisi	45
2.2. Sanatsal İfade Uygulamalar Üzerine Notlar	58
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	72
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	75
ETİK BEYANI	76
YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI RAPORU ORJİNALLİK RAPORU	77
PROFICIENCY IN ART ORIGINALITY REPORT	77

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Hamburger Bahnhof, Berlin, Almanya.....	11
Görsel 2. Musée du Louvre, https://tr.wikipedia.org/wiki/Louvre_M%C3%BCzesi . 2024.	12
Görsel 3. Katebet Mumyası, British Museum, ...	13
Görsel 4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Dış Görünümü, ...	15
Görsel 5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Zemin Katı,.....	16
Görsel 6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İki İnsan Biçiminde Çift Kap. D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024.	16
Görsel 7. Sığınak, D. S. BAŞÇEKEN, kil çalışması, 27x16 cm, 2024.	17
Görsel 8. "Sığınak" çalışması dijital tasarımı, Demet Sancar Başçeken, 2024.	18
Görsel 9. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Boğa Biçimli Kap, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024.	19
Görsel 10. Kuvvet, D. S. BAŞÇEKEN, Kil Çalışması, 32x23 Cm, 2024.....	20
Görsel 11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Alt Salonu, https://turkishmuseums.com/Uploads/M%C3%BCze/Dosya/d5ac3e05-b770-4811-876c-a6ada2985cee.pdf , 2024	21
Görsel 12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Taş Eserler Salonu, Müze Arşivi, 2024	21
Görsel 13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Taş Eserler Salonu, Savaş Arabası,.....	22
Görsel 14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Taş Eserler Salonu, Kral Salumeli'nin Büyük Tanrı Önünde İbadeti, ...	23
Görsel 15. Process, D. S. BAŞÇEKEN, kil çalışması, 37x17 cm, 2024.	24
Görsel 16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Güneş Kursu,.....	24
Görsel 17. Çocuk, Demet SANCAR BAŞÇEKEN, Şamotlu kil çalışması, 35x 28 cm, 2024.	25

Görsel 18. Çocuk, D. S. BAŞÇEKEN, Dijital Tasarım, 2024.....	26
Görsel 19. Anadolu Uygarlıklarından İzler Sergisi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Nisan 2021.....	26
Görsel 20. Müzenin Eğitim Atölyesi, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2017.....	27
Görsel 21. Pera Müzesi'nin Dış Cephe Görünümü, ...	28
Görsel 22. Pera Müzesi Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu, ...	29
Görsel 23. Pera Müzesi Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri Koleksiyonu, ...	29
Görsel 24 ve 25. Pera Müzesi Sevgi ve Erdoğan Gönül Galerisi ile Oryantalist Resim Koleksiyonu, ...	30
Görsel 26. Pera Müzesi, Kaplumbağa Terbiyecisi, D.S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2023.	31
Görsel 27. İçteki Kaplumbağa, D.S. Başçeken, Kil Çalışması, 35x19cm, 2024.....	32
Görsel 28. İçteki Kaplumbağa, D.S. Başçeken Dijital Tasarımı, 2024.	32
Görsel 29. İstanbul Modern Sanatlar Müzesi Dış Cephe Görünümü, ...	34
Görsel 31. Kuş ve Yeryüzü, D. S. BAŞÇEKEN, Kil Çalışması, 2024.	36
Görsel 40 ve 41. Çorum Müzesi Çalışma Alanı ve Hattuşa Ören Yeri Similatörü, Müze Arşivinden, 2021.	42
Görsel 42. Musée des Plans-Reliefs, MR teknolojisi uygulamaları, ...	47
Görsel 44. Georgia Teknoloji Enstitüsü, Break Through Projesi, ...	48
Görsel 43. Brail Alfabeti Etiketleri 'nin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Uygulanması, 49	
Görsel 46. Sesli Betimlemenin Pera Müzesinde Uygulanma Biçimi, ...	50
Görsel 47. Pera Müzesinin Oturma Alanı Düzenlemeleri, ...	51

Görsel 48. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Birey İle Müze Çalışmalarından Bir Örnek, ...	52
Görsel 50. Sally Booth'un Tate Müze'si Çalışması, ...	55
Görsel 52. 17. İstanbul Biyeni, Crip Magazine Dergisi, ...	57
Görsel 53. R.Y. Üniversite Ders Kapsamında Yapılan Çalışmalar,.....	59
Görsel 55. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Gezisi Sonrası Atölye Çalışmaları, ...	61
Görsel 59. Çorum Müzesi Sonrası Atölye Çalışmaları, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.....	65

GİRİŞ

Sanatın ortaya çıkışı, insanın çevresini anlama ve ifade etme çabasının bir sonucudur. İlk sanat eserleri, doğaya duyulan hayranlık ve onun gizemlerinin çözülmeye çalışılmasıyla beraber ilkel topluluklar, çevrelerindeki doğa olaylarını, hayvanları, bitkileri ve manzaraları gözlemleyerek bunları mağara resimleri, heykel gibi formlarla ifade etmeye çalışmışlardır. Bu eserler hem doğanın bir yansıması hem de insanın içsel dünyasının dışavurumu olarak işlev görmüştür. Zamanla, bilimsel ve teknolojik ilerlemeler sanatın doğayı yalnızca birebir taklit eden bir araç olmanın ötesine geçmesine ve soyut ve derin düşünceleri ifade eden bir araç haline gelmesine zemin hazırlamıştır.

Tarih boyunca sanat ve bilim birbirinden etkilenmiş, bu etkileşimle büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Rönesans döneminde başlayan anatomi, ışık, gölge gibi bilimsel keşiflerin sanatta kullanılması modern dönemde de teknolojik gelişmeler ile kendini göstermiştir. Sanatın sınırlarını genişletmiş dijital sanat, yapay zekâ ve sanal gerçeklik gibi yeni ifade biçimlerinin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Aynı şekilde, sanat da bilimsel gelişmelere ilham kaynağı olmuş, yaratıcı düşüncenin sınırlarını zorlamıştır. Bu noktada bilim, yalnızca bir bilgi kaynağı olmaktan çıkıp, sanatsal ifadenin şekillenmesinde bir ilham kaynağına dönüşür.

Sanatsal ifadeyi duygu, düşünce yahut anlamı sanat eseri aracılığıyla ifade etme süreci olarak tanımlamak mümkündür. Sanatsal ifade süreci, bireyin aidiyet geliştirdiği doğada yaşadığı deneyimleri, benliğinin özümlediği tecrübeleri ve kişisel ilişkilerini kapsamaktadır. İnsanın içsel derinliklerinde olan his, fikir ve yaşam tecrübelerini yansıttığı çok katmanlı bir süreçtir. Farklı bakış açıları ve iç sesinin forma dönüşmüş sistemini sanat aracılığıyla yansıtan insan, çevresinden ve kişisel ilişkilerinden edindiği sonuçlarla kendi perspektifini yansıtan mekanizma olarak sanatı kullanmaktadır. Sanat aracılığıyla birey, durumların yansımalarından uzaklaşarak zihnindeki imgeleri yeniden canlandırır ve yarattığı eserle bu imgeleri kalıcı hale getirerek nesilden nesile aktarılmasını sağlar. Bu aktarımın en belirgin örneklerini bulabileceğimiz yerler ise şüphesiz müzelerdir.

Müzeler, koleksiyonlarında bulundurdukları çeşitli eserlerle insanlara zengin kültürel deneyimler sunar ve sanat, bilim, tarih gibi alanları bir araya getirerek toplumlara bilgi aktarır. Sanat müzeleri, insanlığın estetik ve bilimsel birikimlerini yansıtan eserlerle farklı sanat disiplinlerini sergilerken, arkeoloji müzeleri eski çağlardan kalan eserler ve kazı buluntuları aracılığıyla geçmiş medeniyetlere ışık tutar. Etnografya müzeleri ise toplumların geleneksel yaşam biçimlerini ve kültürel öğelerini sergileyerek kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur. Bu zengin çeşitlilik, müzeleri toplumlar

için vazgeçilmez kültürel merkezler haline getirirken, aynı zamanda bilimsel bilginin aktarımında da önemli bir rol üstlenir. Sanat eserlerinin toplandığı, korunduğu ve sergilendiği bu özel mekânlar, aynı zamanda bilimsel araştırmalar için değerli bir kaynak sağlar. Bilim, müzelerde doğal tarih örnekleri, kültürel eserler ve bilimsel koleksiyonlar üzerinde araştırma ve koruma çalışmaları yaparak bilimsel bulgularını toplumla paylaşır. Teknoloji ve tarih gibi alanlara katkı sağlayan müzeler, sanat ve bilimin buluşma noktası olarak bilgi paylaşımını güçlendirir ve kültürel birikimi gelecek nesillere taşır.

Müzeler, sanat eserlerini koruma ve sergilemenin yanı sıra, sanatı toplumla buluşturma ve eğitime katkı sağlama işlevini de üstlenir. Sanat odaklı eğitim bölümleri ve müze eğitimcileri, çeşitli etkinlikler aracılığıyla sanatsal bilgi ve deneyimi geniş kitlelere ulaştırır. Rehberli turlar, atölye çalışmaları, sanat kaynakları ve okul ortaklıkları gibi faaliyetler, sanat eğitimini güçlendirirken bilgiye erişimi de kolaylaştırır. Müzelerde bulunan eserlerin toplumda yer alan tüm bireylerin ziyaretine açık bir şekilde sergilenmesi, sanatın yayılımını sağlayarak daha geniş kitlelere ulaşmasına olanak tanır. Bu sayede, müzeler sanatsal yaratıcılığın gelişmesine ve kültürel mirasın sürdürülebilirliğine ilham veren bir zemin oluşturur.

Bu çalışma, müzeye yapılan ziyaretler sonucu elde edilen deneyimlerin, kil malzemesi kullanılarak, sanatsal ifadenin oluşumuna etkisinin araştırılmasıdır. Ayrıca müze eğitimi ve sanat eğitiminin; sanatın anlatım imkanlarına etkisini araştırmak ikincil hedeftir. Müzelerin geniş çatısı her bireyin eğitim alma ve müzeyi ziyaret etme hakkı olduğu düşünüldüğünde, toplumun her kesiminin müzeden faydalanma eşitliği sağlayabilmesi önemsenmektedir. Müzelerin özel eğitim gerektiren bireyler için ayrıca planlanması gerektiği görülmektedir. Bu nedenle Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı özel eğitim gereksinimi olan bireylere yönelik müze ziyareti sonrası kil çalışmaları da gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma; Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Pera Müzesi, İstanbul Modern ve Çorum Müzesi gibi farklı disiplinlerde zengin koleksiyonlara sahip olan dört müze ile sınırlandırılmıştır. Müzelerde bulunan eserler, eserlerin tarihi ve kültürel değeri, sanatsal ve estetik özellikleriyle birlikte araştırılmıştır. Müzecilik ve müzeler, kendi başlarına geniş kapsamlı alanlar olduğundan, konu ile sınırlı kalacak şekilde literatür taraması gerçekleştirilmiştir.

Seçilen müzelere yapılan ziyaret sırasında gözlemlenen nesnelere hafızadaki biçimi kil malzemesi kullanılarak yapılan atölye çalışmalarında deneysel uygulamalarla sunulmuştur.

1. BÖLÜM: SANATSAL İFADENİN OLUŞUM SÜRECİNDE MÜZELER

Kültürel tarih boyunca, bireylerin dünyayı anlama ve bu anlayışlarını ifade etme gereksinimi sürekli olarak varlığını sürdüren temel bir güdüdür. Bu eğilim, insanların çevrelerini kavraması, anlamlandırması ve edindikleri bilgileri çeşitli araç ve yöntemlerle paylaşma arzusunun bir yansıması olarak, kültürel ve entelektüel gelişim süreçlerinde belirleyici bir rol oynamıştır. Tarih boyunca, karşılaştıkları zorluklar ve sahip oldukları kaynaklar ne kadar sınırlı olursa olsun, hiçbir toplum sanatla olan bağını koparmamıştır. Sanat, bir kültürün varlığını sürdürmesi, işlevsel hale gelmesi ve farklı kültürler arasında iletişim kurabilmesi açısından önemli bir araç olmuştur.

Sanat, insanlığın varoluşuyla birlikte gelişen ve anlam kazanan bir olgu olarak kabul edilmektedir. Erken dönemlerde, özellikle mağara resimleri, insanın görselliğe duyduğu ihtiyacın somut örneklerini sunmaktadır. Bu ilk görsel temsiller, bireylerin çevresel deneyimlerini ve inanç sistemlerini aktarma çabalarının bir ürünü olarak ortaya çıkmış; zamanla sanat, yazı ve diğer görsel iletişim biçimlerine evrilerek, kültürel birikimlerin aktarılmasında ve toplumsal hafızanın inşasında önemli bir rol oynamıştır. Orta Çağ'da yaygın olan dini temalardan, Rönesans döneminde estetik değerlerinin aktarımına uzanan bu süreç, modern dönemde teknolojik yeniliklerin getirdiği dönüşümlerle devam etmiş ve dijital çağda küresel iletişim ağlarının etkisiyle yeni bir evreye girmiştir. Tüm bu tarihsel süreçlerde, insanın anlama, bilme ve edindiği bilgiyi sanat aracılığıyla ifade etme isteği daima var olmuş ve sanatın evrimine yön vermiştir. Bu süreç, sanatın hem bireysel hem de toplumsal anlamda bilgi aktarımının ve kültürel değişimlerin bir aracı olarak nasıl şekillendiğini gözler önüne sermektedir.

Bu evrimin koruyucu çatısı kuşkusuz ki ise müzelerdir. Müzeler, sanatın ve kültürel mirasın korunmasında ve toplumla buluşturulmasında kritik bir rol üstlenmektedir. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren kamusallaşma sürecinin hızlanması, sanatı özerkleştirerek geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. 20. yüzyılda müzelerdeki sanatsal, kültürel ve bilimsel çeşitliliğin artması, galerilerin sayısında önemli bir artışa yol açmış; bienaller ve uluslararası sergiler de yaygınlaşmıştır. Günümüzde teknolojinin gelişimi, sanal müzeler aracılığıyla dünya genelindeki eserlerin erişilebilir hale gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca, modern müzecilik anlayışı ile bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte insanlık tarihine ve günümüz sanatına dair daha geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Geleneksel müze işlevlerinin yanı sıra, çağdaş müzeler ziyaretçilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak eğitim, çalışma ve eğlenme gibi alanlarda hizmetler sunmaktadır. Böylece

müzeler, sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla toplumun her kesimine hitap eden önemli mekanlar haline gelmektedir.

Görsel 1. Hamburger Bahnhof, Berlin, Almanya.

<https://www.themaggar.com/avrupa-cagdas-sanat-muzeleri/>, 2024.

Aynı zamanda, geçmiş deneyimlerini içine alan müzeler, eğitimde çeşitlilik, farklı sergileme yöntemleri ve değişik ziyaretçi kitleleriyle sanatın görülebileceği seçkin mekânlar olma özelliğini sürdürmektedir. Müzeler kültürün yayılımını sağlayan sosyal bir kamu kurumu olarak, toplumsal hafızayı koruma, tarihî ve kültürel objeleri muhafaza etme, bilimsel bulguları sergileme gibi çok yönlü işlevler üstlenir. Bu nedenle müzeler, farklı disiplinlerin ilgi odağı olmuş, özellikle sanat alanında estetik, kültürel ve entelektüel gelişime katkı sağlayan önemli bir unsur hâline gelmiştir. Bu disiplinler içinde sanat; müzelerde bulunan koleksiyonlardan ilham alma, sergileme yöntemleri, eğitim hizmetleri gibi birçok alanda estetik, kültürel ve entelektüel gelişim açısından önemli bir kaynak olarak faydalanmaktadır. Roma heykellerinden Rönesans tablolarına, Antik Mısır eserlerinden modern sanat örneklerine kadar pek çok eser, müzeler aracılığıyla günümüzde erişilebilir durumdadır. Bu eserler, sadece geçmişin izlerini taşımakla kalmaz, aynı zamanda sanatın ve insanlığın gelişim sürecini yansıtan önemli kültürel hazineler olarak müzelerde sergilenmeye devam eder.

Görsel 2. Musée du Louvre, https://tr.wikipedia.org/wiki/Louvre_M%C3%BCzesi. 2024.

Louvre Müzesi'nin Fransız Devrimi sonrasında kamuya açılması, sanatın elit kesimden sıyrılarak geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan önemli bir dönüm noktasıdır. Bu gelişme, sanatın toplumsal kesimlere yayılmasını hızlandırmış, daha geniş bir kitle için erişilebilir hale gelmesini mümkün kılmıştır. Müzeler, sanatın ve kültürel mirasın korunması, araştırılması ve yayılması açısından da kritik bir işlev üstlenmiş; sanat eserlerini yalnızca sergileyen mekânlar olmanın ötesine geçerek kültürel bir sorumluluk üstlenmiştir. 20. yüzyılda, müzelerin birleştirici gücü daha da belirginleşmiş; sanatsal, kültürel ve bilimsel alanlardaki çeşitliliğin artmasıyla birlikte müzeler, galeriler, bienaller ve dünya çapında sergiler çoğalmış, sanat daha geniş kitlelere ulaşarak kültürel etkileşim ve çeşitlilik sağlamıştır.

Günümüzde, teknolojinin gelişmesiyle müzeler, dünyanın dört bir yanındaki sanatseverlere sanal platformlar aracılığıyla erişim sunmakta; sanatı küresel bir boyutta deneyimlemeyi mümkün kılmaktadır. Çağdaş müzecilik anlayışı, yalnızca sanat eserlerini sergilemeyi değil; sanatçılar için yaratıcı sürecin paylaşıldığı, toplumla sanat arasındaki etkileşimin artırıldığı bir alan sunmayı amaçlamaktadır. Müzelerde düzenlenen konferanslar ve seminerler, sanat dünyasındaki geleneksel roller ve güç dinamikleri üzerine fikirlerin dile getirilmesini sağlamakta, sanatı bir nesne olmaktan çıkararak aktif bir iletişim ve etkileşim aracı haline getirmektedir. Bu sayede sanat, toplumda daha etkin bir rol üstlenmekte ve sanatsal ifadenin çeşitlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Görsel 3. Katebet Mumyası, British Museum,

<https://historycooperative.org/egyptian-afterlife/>, 2024.

Öte yandan, müzeler sanatın evrensel bir dil olarak anlaşılmasına ve kültürler arası etkileşime de önemli katkılar sağlar. Örneğin, British Museum dünya genelinden eserleri sergileyerek yalnızca Batı sanatına değil, farklı medeniyetlerin sanatına da yer vererek kültürler arası anlayışı teşvik eder. Katebet Mumyasının burada sergilenmesi, Batı'nın Doğu arkeolojisine duyduğu ilgiyi gösterirken, aynı zamanda bu tür eserlerin köken aldıkları topraklarda korunmasının gerekliliği üzerine de düşünmeye de olanak tanır. Müzeler, farklı kültürleri, gelenekleri ve sanat eserlerini bir araya getirerek insanlığın köklerini, değerlerini ve hayallerini anlamaya aracı olur; yalnızca koleksiyonları değil, aynı zamanda nesiller boyu aktarılan değerleri, bilgi birikimini ve kültürel kodları da koruyarak gelecek kuşaklara taşır. Bu bağlamda müzeler, ortak insanlık değerlerimizin altını çizen, insanları birbirine yakınlaştıran mekânlar olarak insanlığın ortak hafızasında kalıcı bir yer edinir.

Çağdaş müzecilik anlayışı ile geleneksel işlevinin ötesine geçerek ziyaretçilerin eğitim, çalışma ve eğlenme gereksinimlerine yönelik hizmetler sunar. Böylece, toplumun her kesimine hitap eden sosyal sorumluluk projeleriyle daha kapsayıcı ve etkileşimli mekânlar haline gelir. Bu anlayış, sanatın yalnızca sergilenmesini değil, aynı zamanda yaratıcı süreçlerin teşvik edilmesini de içerir. Geleneksel müzecilikte eserler tarihsel veya kültürel bir anlatı sunarken, çağdaş müzeler sanatı yaşayan, gelişen ve yenilikçi bir alan olarak ele alır. Bu çerçevede sanatçılara özgün ifadelerini geliştirme alanı sunulurken, yeni medya, dijital sanat ve interaktif enstalasyon gibi çağdaş sanat pratiklerinin yaygınlaşması desteklenir.

Bu yeni yaklaşım, sanat ve izleyici arasındaki etkileşimi arttırarak sanatsal ifadenin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlar. Müzeler, bir diyalog platformu olarak sanat alanında toplumsal konulara dikkat çekme ve farklı bakış açılarını paylaşma olanağı sunarak düşünce alanı yaratır. Böylece sanat, bireysel ve toplumsal bir ifade aracı olarak güçlenirken, müzeler de sanatsal üretimin ve ifadenin gelişiminde temel bir rol üstlenir. Bireyin yaratıcılığını besleyen, yenilikçi fikirlerin filizlenmesine olanak tanıyan bu platformlar, sanatı bir deneyim ve etkileşim aracı olarak konumlandırarak toplumda güçlü bir etki bırakır.

1.1.Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara’da yer alan Osmanlı döneminde inşa edilen ikili yapılar olan Mahmut Paşa Bedesteni ile Kurşunlu Han’ı içermektedir. Mustafa Kemal Atatürk’ün millî bilinç oluşturmak ve kültürel değerleri sonraki kuşaklara taşımak amacıyla “Eti Müzesi” kurma fikri, müze kurma çabalarına büyük bir hız kazandırmıştır. Bu çabalar sonucunda, müze zamanla Anadolu’nun tüm medeniyetlerini kapsayacak şekilde Anadolu Medeniyetleri Müzesi adını almıştır. Günümüzde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde önemli bir kültürel ve bilimsel kuruluş olarak faaliyet göstermektedir.

Görsel 4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin Dış Görünümü,

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara /anadolu-medeniyetler-muzesi>, 2024.

Müzenin zemin katında Paleolitik Çağ, Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Eski Tunç Çağı, Asur Ticaret Kolonileri, Urartular, Frigler, Hititler ve taş eserleri bölümü mevcuttur. Müzenin alt katında ise klasik dönem eserleri ile Ankara'ya özgü eserlerin sergilendiği bir bölüm yer almaktadır.

Zemin Kat

Görsel 5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Zemin Katı,

<https://fibu.la/proje/anadolu-medeniyetler-muzesi.html>, 2024.

Zemin katta sergilenen eserler, Anadolu'nun tarih öncesi çağlarından Osmanlı dönemine kadar geniş bir yelpazede kültürel ve tarihî değerleri gözler önüne sermektedir. Bu bölüm, farklı dönemlerin ve medeniyetlerin etkilerini yansıtan çeşitli eserlerle ziyaretçilerin Anadolu'nun zengin kültürel mirasını keşfetmelerine olanak tanımaktadır.

Görsel 6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İki İnsan Biçiminde Çift Kap. D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024.

Anadolu Medeniyetleri Müzesinde, Hitit döneminde incelenen eserler arasında insan biçimindeki törensel kaplar öne çıkmaktadır. Tarih boyunca birçok kültürde önemli bir yere sahip olan bu kaplar, dini ritüellerde kutsal sıvı ya da yiyecekleri saklayarak toplumsal birliği ve aidiyet duygusunu pekiştirmektedir. Ayrıca, işçilik değeri yüksek olan bu kaplar, toplumun sanat anlayışını ve estetik değerlerini yansıtarak kültürel geleneklerin ve tarihsel mirasın korunmasına yardımcı olmaktadır.

Görsel 7. Sığınak, D. S. BAŞÇEKEN, kil çalışması, 27x16 cm, 2024.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde görülen bu eserden ilham alınarak birleşme hissini çağrıştırmıştır. Durkheim, bireylerin sosyal yaşamda uyum sağlamaları için toplumsal dayanışmanın önemine vurgu yapar. Durkheim'a göre toplumlar, bireylerin bir arada yaşamalarını sağlayan sosyal bağlar ve dayanışma sayesinde ayakta kalır. (Durkheim, 2006).

Görsel 8. "Sığınak" çalışması dijital tasarımı, Demet Sancar Başçeken, 2024.

Dayanışma, bireylerin ortak bir amaç veya değer etrafında birleşerek güç buldukları bir olgudur. Ancak zamanla, bireylerin rollerinin farklılaşması, bu birliği zayıflatabilir. Birlik içinde var olan bireyler, bazen kendi özgün kimliklerinin kaybolduğunu veya yalnızlaştıklarını hissedebilirler. Dayanışma, bireyleri bir araya getiren bir bağ olarak başlarken, aynı zamanda kişisel farkındalık ve toplumsal yabancılaşma arasında bir gerilim yaratabilir. Bu değişim, bireylerin yalnızlık duygularını besleyen bir boşluğa dönüşebilir. Doğal felaketler sonucunda aile bireylerinin yer değiştirmesi, onların aynı çatı altında birleşmesine olanak tanır. Bu birleşim süreci, bireylerin yalnız kaldıklarında yaşadıkları hisleri sorgulama fırsatı sunar ve bu bağlamda "Sığınak" isimli bir çalışma oluşturulmuştur.

Görsel 9. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Boğa Biçimli Kap, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024.

Anadolu'da görülen törenlerde kullanılan içki kapları, dini işlevleriyle öne çıkmaktadır. Bu kaplar, net olmamakla birlikte Fırtına Tanrısının iki boğası olan Hurri ve Şerri'yi tasvir etmektedir; bu figürler, kuyruklarının yönüne göre birbirinden ayrılmaktadır. Hitit belgelerinde "Hurri" kelimesi "iyi" veya "hayır" anlamına gelirken, tanrıların dayanıklı ve cesur olduğuna dair bir inanç da mevcuttur. Hititler, tanrılara yaptıkları dualarda ve törenlerde bu terimi iyi olan duyguları simgelemek için kullanmışlardır. Diğer yandan, "Şerri" kelimesi "kötü" veya "şer" anlamına gelmekte ve kötü olaylar, hastalıklar ya da kötü düşünceleri temsil etmektedir. Bu törensel kaplar, arka kısmındaki deliklerden doldurularak ve baş kısmındaki ağızlardan akıtılarak kullanılmaktadır.

Görsel 10. Kuvvet, D. S. BAŞÇEKEN, Kil Çalışması, 32x23 Cm, 2024

Boğa betimlemeleri üzerinden ilham alınarak, “Kuvvet” adlı çalışma oluşturulmuştur. Nietzsche, güç istenci kavramını bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı zorluklarla başa çıkmak için kendi iradesini kullanma çabası olarak tanımlar (Nietzsche, 2002). Bireyler, hayatları sürecince birçok zorlukla karşılaşır; güçlü olmak, bu zorluklar karşısında yılmadan savaşmak ve kendi potansiyelini etkin bir biçimde değerlendirmektir. Kuvvet, genellikle fiziksel dayanıklılıkla ilişkilendirilse de zihinsel dayanıklılık, bedensel dayanıklılık kadar kritik bir öneme sahiptir. Boğa figürü, güç temsili olarak stilize edilmiş ve üzerine figür ve mühür yerleştirilmiştir.

Görsel 11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Alt Salonu,

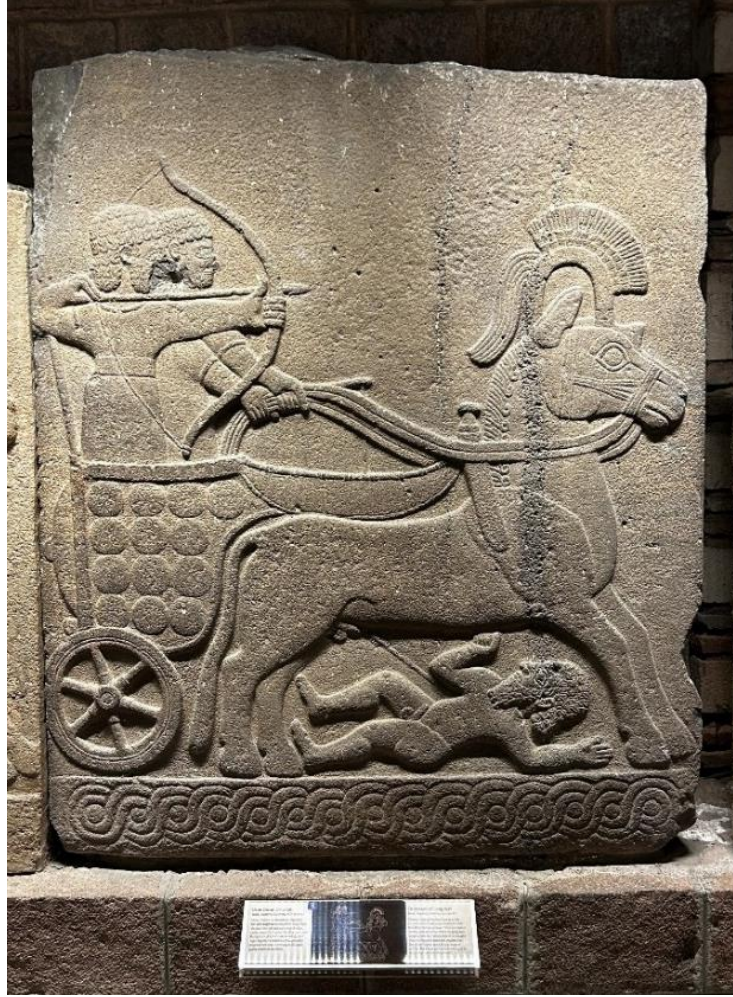
<https://turkishmuseums.com/Uploads/M%C3%BCze/Dosya/d5ac3e05-b770-4811-876c-a6ada2985cee.pdf>, 2024

Alt salonda ise, keşfedilen doğal ve kültürel varlıkların yanı sıra, M.Ö. 750 ile M.Ö. 500 yılları arasında Arkaik, Klasik, Helenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait çeşitli türden eserler sergilenmektedir. Ayrıca, bu bölümde zengin bir para koleksiyonu da bulunmaktadır. Bu eserler, Ankara'nın tarihsel ve kültürel zenginliğini yansıtarak ziyaretçilere bölgenin geçmişine dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Görsel 12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Taş Eserler Salonu, Müze Arşivi, 2024

Müze binasını içeren bedesten, dikdörtgen planıyla tasarlanmış geniş bir alan sunarak ziyaretçilere taş eserlerin zengin bir koleksiyonunu deneyimleme imkânı tanımaktadır. Bu yapı hem tarihi hem de kültürel derinliği yansıtan taş eserlerin sergilendiği bir ortam olarak, geçmişin izlerini taşıyan her bir parçayı estetik bir çerçevede sunmaktadır.

Görsel 13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Taş Eserler Salonu, Savaş Arabası,

D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024

Taş eserler bölümünde görülen Hititlere özgü savaş arabaları betimlemeleri, ziyaretçilere askeri teknolojiyi ve Hititlerin savaş taktiklerini daha derinlemesine keşfetme imkânı sağlamaktadır. Savaş arabaları, yalnızca bir askeri donanım olmanın ötesinde, Hititlerin askeri zekasını, teknolojik gelişmelerini ve kültürel mirasını da simgelemektedir.

Görsel 14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Taş Eserler Salonu, Kral Salumeli'nin Büyük Tanrı Ötünde İbadeti,

D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024

Savaş ve ritüeller Hititlerde, günlük yaşamın önemli bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Hitit uygarlığının geç dönemlerinde hüküm süren Kral Sulumeli, Hitit panteonundaki en yüksek tanrılardan biri olan Hava Tanrısı'na kurbanlık boğadan aldığı kanı sunma ritüelini gerçekleştirmiştir. Bu durum, Hititlerin tanrılarına duyduğu derin saygının ve ritüellere olan bağlılığının bir göstergesidir. Hititler, bu ritüeller aracılığıyla hem toplumsal birlikteliklerini güçlendirmiş hem de tanrılarıyla olan ilişkilerini derinleştirmişlerdir

Görsel 15. Process, D. S. BAŞÇEKEN, kil çalışması, 37x17 cm, 2024.

Taş eserler bölümünde sergilenen Hitit eserlerinden ilham alınarak oluşturulan " Process" isimli çalışma, savaş ve ritüellerin etkisini yansıtmayı hedeflemektedir. Savaş, bireylerin zihinsel sağlığını olumsuz yönde etkileyerek travmalara yol açarken, bu olumsuz etkilerin azalması ve iyileştirilmesinde şükran duygusu önemli bir rol oynamaktadır. İyileşme süreci bireylerin yaşadıkları acı ve zorluklarla başa çıkma yeteneklerini güçlendirmektedir. Fakat her iki duygu da insana özgü durumlarıyla bir bütünlük içerisinde.

Görsel 16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Güneş Kursu,

Hititlere göre güneş önemli bir olgudur ve Güneş Tanrıçası Arinna ile bereket arasında sıkı bir ilişki kurulmuştur. Hitit kralları, dini ritüellerini güneşe doğru yönlendirerek bu kutsallığı pekiştirmişlerdir. Güneş kursu, bu ritüellerde önemli bir rol oynamaktadır ve hareket ettirildiğinde ses çıkararak, tanrısal iletişimi ve ritüelin dinamizmini simgeler. Bu özellik hem dini inançların hem de kültürel pratiğin bir parçası olarak, Hitit toplumunun yaşamında güneşin önemini vurgulamaktadır.

Görsel 17. Çocuk, Demet SANCAR BAŞÇEKEN, Şamotlu kil çalışması, 35x 28 cm, 2024.

Güneş kursu formundan ilham alınarak, "Çocuk" isimli çalışmada insanın geçmiş ile kurduğu bağlantıyı ve çocukluk anılarının kimlik inşasındaki önemi sorgulanmıştır. Paul Ricoeur, hafızanın ve tarihin bireyin kimlik ve bellek inşasındaki önemli rolünü vurgular. (Ricoeur, 2012). İnsanın doğduğu yer, bellekte güçlü bir etki bırakan, duygusal yoğunluğun fazla olduğu bir mekân olarak öne çıkar.

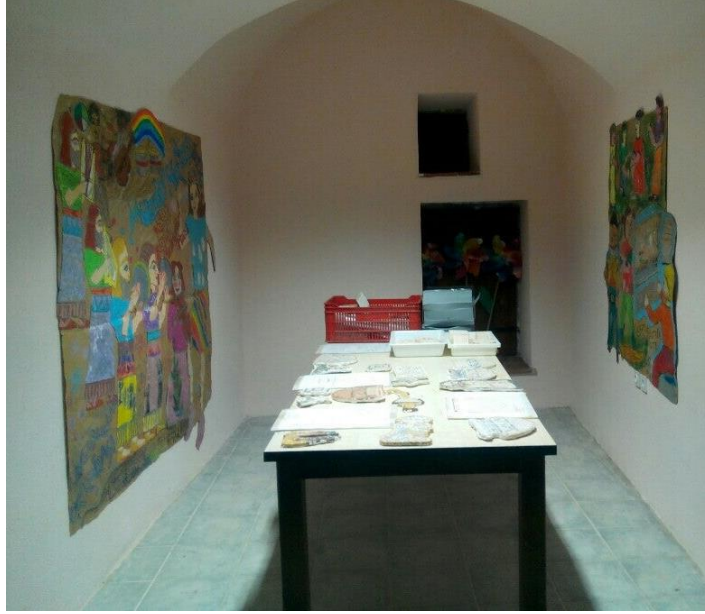
Görsel 18. Çocuk, D. S. BAŞÇEKEN, Dijital Tasarım, 2024.

Hafıza, yaşanan deneyimlerle şekillenir; bu nedenle doğum yeri ve çocukluk anıları, bu deneyimlerin temel unsurlarını meydana getirir. Bellek, bireyin yaşamı boyunca edindiği deneyimlerin birikimi ile şekillenir; bu bağlamda, doğum yeri ve çocukluk anıları, bireyin kimliğini oluşturan temel yapı taşlarını teşkil eder. Çocukluk döneminde edinilen deneyimler, bireyin psikolojik gelişimi, sosyal ilişkileri ve duygusal durumları üzerinde belirleyici bir rol oynar. Doğum yeri, hem fiziksel bir mekan olarak hem de bireyin zihninde yer eden anılar ve duygularla ilişkili olarak, kişinin öznel dünyasında önemli bir yer kaplar. Bu nedenle, bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı olaylar, hatırlanan anılar ve bunların anlamlandırılması, doğum yeri ve çocukluk anıları aracılığıyla bellek içinde güçlü bir şekilde kaydedilir.

Görsel 19. Anadolu Uygarlıklarından İzler Sergisi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Nisan 2021.

Müzedede gerçekleştirilen sanatçı sergileri, sanatçıların tanıtımı, yaygınlaştırılması ve desteklenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu sergiler, sanatçıların eserlerini sergileyerek geniş kitlelere ulaşmalarını sağlamakta, dolayısıyla sanatın yayılması ve desteklenmesi açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Sanatçılar, bu tür organizasyonlar aracılığıyla eserlerini profesyonel bir çerçevede sunma imkânı bulmakta; böylece, yaratıcı süreçleri ve sanatsal pratiklerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Görsel 20. Müzenin Eğitim Atölyesi, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2017.

Eğitim bölümü, 2003 yılında faaliyete girmiş olup öğrencilere ve ziyaretçilere yönelik atölye çalışmaları, seminerler ve eğitim programları düzenlemektedir. Ayrıca, çeşitli eğitim kurumları ile iş birlikleri oluşturarak eğitim programları sunulmaktadır. Müzede, 2001 yılında fiziksel zorluklarla karşılaşan bireylerin müzenin imkanlarını kullanabilmesi için çalışmalar başlatılmış; bu çerçevede sergi salonlarına rampalar eklenmiş ve görme problemi olan bireylerin salonlara ulaşımını sağlanmıştır. 2022 yılında ise, görme problemi olan öğrenciler için özel bir alan tasarlanmış; bu bölüm, görme problemi olan bireylerin eserlerin fiziksel temas ile keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Bu imkanlar, müzenin erişilebilirlik ve katılımcılığı artırma konusundaki kararlılığını göstermektedir.

1.2. Pera Müzesi

Pera Müzesi, İstanbul'un Tepebaşı mevkinde 1893 yılında otel olarak tasarlanmış ve Mimar Achille Manoussos tarafından inşa edilmiştir. Çeşitli el değişimleri yaşayan bina, en son olarak Suna ve İnan Kıraç Vakfı tarafından devralınmış ve 2005 yılında Suna ve İnan Kıraç Vakfı'nın koleksiyonlarını içeren müze olarak hizmet vermiştir. Çeşitli dönüşümler ile müzenin kültürel ve sanatsal katkılarını artırarak İstanbul'un önemli sanat merkezlerinden biri haline gelmesini sağlamıştır.

Görsel 21. Pera Müzesi'nin Dış Cephe Görünümü,

<https://muzeler.org/pera-muzesi--701314>, 2024.

Pera Müzesi'nin 1. katında, büyük salonda "Kahve Molası" adlı sergide Kütahya çini ve seramikleri, kahvenin serüveni ile ilgili öğelerle birlikte sergilenmektedir. Küçük salonda ise Anadolu'ya özgü ağırlık ve ölçü sistemleri ziyaretçilere sunulmaktadır. İkinci katta, Osman Hamdi Bey'in eserlerinin sergilendiği "Osman Hamdi Bey" sergisi ve "Kesişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar" sergisi yer almaktadır. Bu sergiler, Osmanlı döneminin kültürel ve sanatsal zenginliklerini gözler önüne sermektedir.

Görsel 22. Pera Müzesi Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu,
D.S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2023.

Pera Müzesi'nin koleksiyonu, 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzanan süreçte yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı çeşitli müzayede ve koleksiyonerlerden alınan eserlerle zenginleştirilmiştir. Bu koleksiyon, Kütahya çini ve seramik sanatının evrimini gözler önüne sermektedir. Kahve, Etiyopya'da "sihirli meyve" olarak adlandırılmış ve on beşinci yüzyılda Yemen'den Osmanlı'ya uzanan serüveninde zamanla yaygınlaşarak toplumun elit kesiminde yerini almıştır, zamanla çeşitli ritüellerle toplumsal hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Görsel 23. Pera Müzesi Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri Koleksiyonu,
D.S. Başçeken kişisel arşivinden, 2023.

Pera Müzesi'nin giriş katındaki görece daha az yer kaplayan salonda yer alan koleksiyonda, antik dönemde tarımsal mahsullerin kantara konulması ve satış standartlarına uygun hale getirilmesinin yolculuğunu anlatmaktadır. Mısır ve Babil gibi medeniyetlerde bu uygulamalar belirgin şekilde gözlemlenirken, Anadolu'da antik çağlarda tüccarların kendi ülkelerinin ölçü birimlerini yanlarında taşıdığı bilinmektedir (Kürkman, 2003). Bu koleksiyon, M.Ö. 2. bin yıldan itibaren Anadolu ve çevresindeki bölgelerde yaygın olarak görülen ağırlık ve ölçü aletleri etrafında biçimlenen güven kavramını, kültürel dinamikleri ve birimlerin standart hale getirilme sürecini anlatmaktadır. Ziyaretçiler, bu eserler aracılığıyla tarih boyunca ticaretin ve toplumsal ilişkilerin nasıl şekillendiğini keşfetme fırsatı bulmaktadır.

Görsel 24 ve 25. Pera Müzesi Sevgi ve Erdoğan Gönül Galerisi ile Oryantalist Resim Koleksiyonu, D.S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2023.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk dönemlerinden itibaren Avrupa ülkeleriyle olan bağlarını kuvvetlendirmek için, Batılı ülkeleri tanıma ihtiyacı doğrultusunda elçilerden destek almış ve bu durum farklı kültürlerin etkileşimine olanak tanımıştır. Bu kültürel etkileşim, sanat alanında önemli katkılar sunmuştur. Vanmour eserleri arasında Avrupalı elçilerin kabul törenlerini tasvir eden eserleri önemli bir konumdadır.

Dönemin valisi İbrahim Ethem Bey'in oğlu Osman Hamdi Bey, hukuk eğitimi almak üzere Paris'e gitmiştir. Paris'te bulunduğu süre zarfında resim sanatına olan ilgisi artmış ve Jean-Léon Gérôme ile Gustave Boulanger gibi ünlü sanatçıların öğrencisi olmuştur. Osman Hamdi Bey, Türk resim

sanatının ilk kuşağının öncülerinden biri olarak öne çıkmakla birlikte çok yönlü bir vizyona sahiptir. Bu özellikleriyle Osman Hamdi Bey hem sanat hem de bilim alanında Türkiye'nin kültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur.

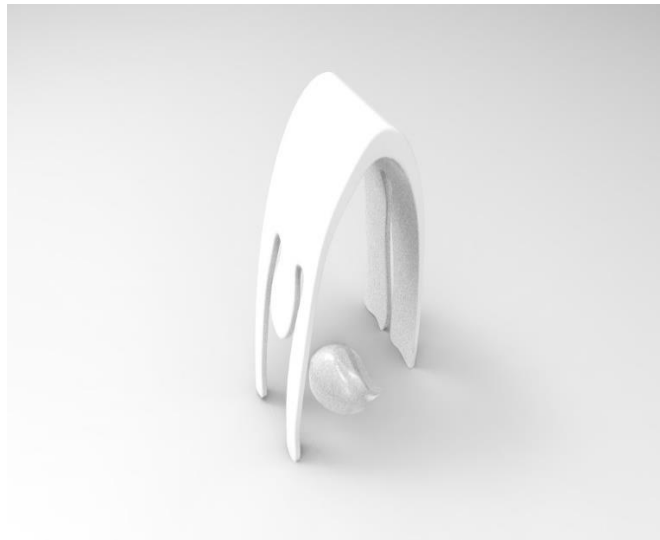
Görsel 25. Pera Müzesi, Kaplumbağa Terbiyecisi, D.S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2023.

Osman Hamdi Bey'in "Kaplumbağa Terbiyecisi" adlı eseri, oryantalist üslubu ve sembolik anlatımı ile dikkat çekmektedir. Bu eserdeki mekânsal özellikler, kaplumbağalar ve düşünen insan figürü, izleyicide derin bir etki yaratır. Mekânın çinilerinin Bursa Yeni Camii'ne ait olduğu düşünülmektedir. Kaplumbağa terbiyecisi, sırtında bir çeşit davul taşırken elinde bir ney tutmaktadır, bu da müzik ve eğlencenin önemini simgeler. Müze koleksiyonundaki bu eser, hem Osman Hamdi Bey'in sanatsal yeteneğini hem de dönemin sosyal ve kültürel dinamiklerini yansıtan önemli bir çalışmadır.

Görsel 26. İçteki Kaplumbağa, D.S. Başçeken, Kil Çalışması, 35x19cm, 2024.

Jean-Paul Sartre'in varoluşçuluk anlayışında sanat eseriyle yüzleşmek, bireyin kendi varoluşunu sorgulamasına olanak tanır. Sanat, tıpkı hayat gibi, anlamını deneyimleyenden alır ve bu bağlamda her birey eseri farklı bir şekilde yorumlar. Sanat eseri, izleyicinin veya okuyucunun öznel deneyimleriyle etkileşime girdiğinde anlam kazanır; bu durum, sanatın doğasında bulunan özgürlük ve sorumluluk kavramlarını sorgulatmadır. Birey, sanat eserini algımlarken, kendi kimliğini, değerlerini ve varoluşsal kaygılarını yeniden değerlendirme fırsatı bulur. (Sartre, 2004). Bu durumda sanat, bireyin içsel dünyasını yansıtan bir ayna görevi görürken, aynı zamanda dış dünyaya dair bir eleştiri ve sorgulama alanı sunar.

Görsel 27. İçteki Kaplumbağa, D.S. Başçeken Dijital Tasarımı, 2024.

İçteki kaplumbağa çalışması, Osman Hamdi Bey'in "Kaplumbağa Terbiyecisi" eserinden ilham alarak oluşturulmuştur. Sabır kavramı, özgürlüğün sorumluluğunu kabul etme ve belirsizlikle yüzleşme süreci olarak önemli bir yer tutar. İnsan, kendi özgürlüğünü ve varoluşunu seçimleriyle şekillendirir; bu da bireyin kendi yolculuğunda karşılaştığı belirsizlikleri ve sonuçların getirdiği olumsuzlukları kabullenmesini gerektirir.

Pera Müzesi aynı zamanda sunmuş olduğu çeşitli etkinlikler ve programlarla müze deneyimini zenginleştirmeyi ve toplumsal erişilebilirliği artırmayı hedefleyen önemli bir kültürel kurumdur. Pera Film kapsamında sunulan sinema klasikleri, sinema tutkunları ile kültürel birikimlerini artırmak isteyen ziyaretçiler için değerli bir alternatif teşkil etmektedir. Aylık dönemler halinde gerçekleştirilen gösterimler, farklı dönem ve türlerden eserleri izleyiciyle buluşturarak geniş bir kitleye hitap etmektedir.

Pera Öğrenme programı, bireylerin müze bilincini geliştirmelerine ve eserlerle etkileşimde bulunmalarına olanak tanırken, eğitimsel deneyimlerini de desteklemektedir. Her yaştan birey için tasarlanan atölye programları, interaktif öğrenmeyi teşvik ederek katılımcıların duyuşal deneyimlerini zenginleştirmekte ve bu sayede sanatla kurulan ilişkileri arttırmaktadır.

Özellikle öğretmenler için düzenlenen atölye ve sergi turları, öğretmenlerin kendi öğrencilerine müze deneyimlerini daha etkili bir biçimde aktarmalarına yardımcı olmaktadır. Bu tür programlar, müzelerin eğitimdeki rolünü güçlendirirken, öğrencilere zengin bir kültürel miras kazandırma amacı gütmektedir.

Pera Engelsiz programı çerçevesinde sunulan işaret dili rehberli tur hizmeti, engelli bireylerin müze deneyimlerine katılımını artırarak toplumsal eşitlik ilkesini desteklemekte ve erişilebilirliği güçlendirmeyi hedeflemektedir.

1.3. İstanbul Modern Sanat Müzesi

Modern ve çağdaş sanat eserlerini sergilemek amacıyla kurulmuş olan İstanbul Modern Sanat Müzesi, 2004 yılında kurulan önemli bir kültürel kurumdur. Müze, Türkiye'nin sanatsal gelişimine katkıda bulunarak hem yerli hem de uluslararası sanatçıların eserlerini ziyaretçilerle buluşturmayı hedeflemektedir. Kuruluşundan bu yana İstanbul Modern, sanatın farklı disiplinlerini kapsayan zengin bir koleksiyon oluşturmuş ve çeşitli sergi programları ile güncel sanatı takip etmiştir. Bu bağlamda, müze yalnızca bir sergi alanı olmanın ötesine geçerek, sanatçıları destekleyen, eğitim programları düzenleyen ve sanatı teşvik eden bir platform haline gelmiştir. Ayrıca müze, sanatı toplumsal bir olgu olarak ele alarak, sanatın bireyler üzerindeki etkisini ve toplumsal değişim süreçlerindeki rolünü araştıran projelere de ev sahipliği yapmaktadır. Müze, kalıcı ve geçici sergi salonlarının yanı sıra çeşitli olanaklar sunmaktadır. İstanbul'un kültürel mirası ve coğrafi özelliklerinin sunmuş olduğu imkanlar ile sanatı bütünlük içinde ele alma çabasıyla yapılan çalışmaları desteklerken, bu durum müzenin kültürel ve sanatsal iletişim yeteneğini de güçlendirmektedir (Bakanay, 2014). Müze, sadece sergi alanlarıyla değil, aynı zamanda sunduğu eğitim programlarıyla da ziyaretçilere ve sanatseverlere kapsamlı bir deneyim sağlamayı amaçlamaktadır.

Görsel 28. İstanbul Modern Sanatlar Müzesi Dış Cephe Görünümü,
<https://www.istanbulmodern.org/en/corporate/administration>, 2024.

Müzenin, kalıcı olmayan binasının eksi birinciyle birinci katında, kavramsal sergiler ile sanatçıların meslek hayatları boyunca ürettikleri eserlerden oluşan seçkiler yer almaktadır. Bu katlarda ayrıca, sanat alanındaki güncel farklılıkları ve eğilimleri yansıtan süreli sergiler de düzenlenmektedir. Bu sergiler hem ulusal hem de uluslararası sanatçıların eserlerini bir araya getirerek, ziyaretçilere çağdaş sanatın dinamik ve çok yönlü yapısını keşfetme imkânı sunmaktadır. İstanbul Modern, bu sayede sanatın çeşitli formlarını, yaklaşımlarını ve anlatım biçimlerini sergileyerek sanatseverlerle buluşturmayı hedeflemektedir.

Görsel 30. İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, Yüzen Adalar Sergisi,

https://www.instagram.com/istanbulmodern/p/CvH9dEKIJ1s/?img_index=1, 2024.

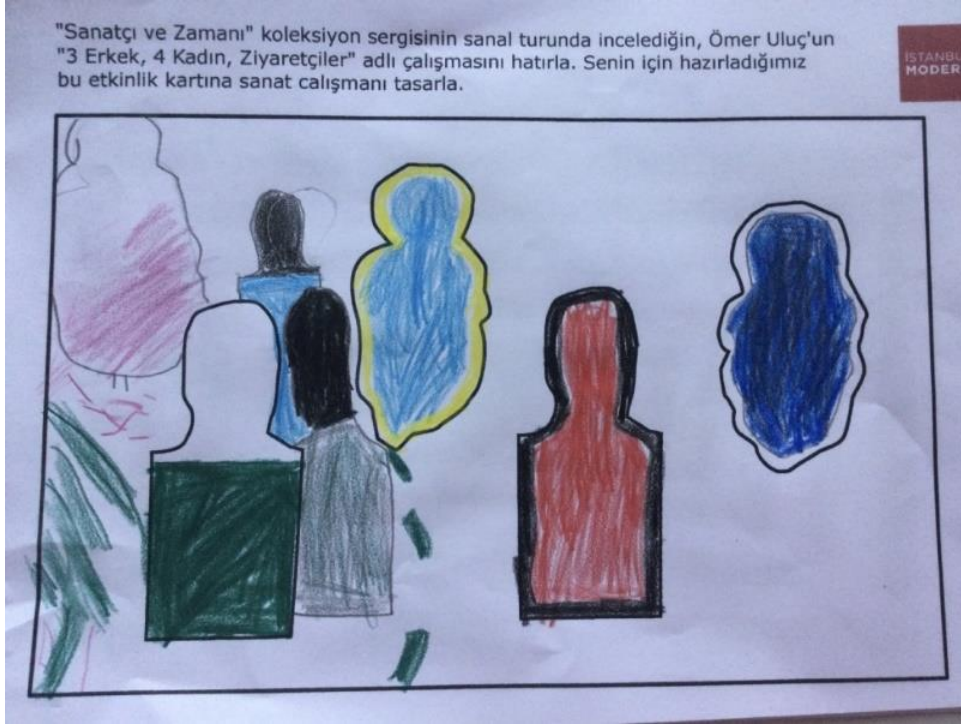
Müzenin alt katında, çeşitli süreli sergilerin yanı sıra bir Fotoğraf Galerisi de yer almaktadır. Bu alan, eş zamanlı sergiler aracılığıyla sanatın çeşitliliğini ve zenginliğini gözler önüne sermekte ve ziyaretçilere farklı perspektiflerden sanat deneyimi sunmaktadır.

Geçici binanın 2. ve 3. katlarında görülen eserler ise Nejat Eczacıbaşı Vakfı koleksiyonuna dayanmaktadır. Bu katlar, müzenin kalıcı koleksiyonu kapsamında yer alan video ve yerleştirme sanatını da içermekte ve böylece sanatın farklı biçimlerini bir araya getirerek, çağdaş sanat alanında bir ilk olma özelliği taşımaktadır. İstanbul Modern, bu yaklaşımıyla hem ulusal hem de uluslararası sanatçıların eserlerini sunarak çağdaş sanatın dinamik yapısını yansıtmaktadır. 4. katta ise yurtiçiyle yurt dışı fotoğrafçıların sergileri bulunmaktadır.

Görsel 29. Kuş ve Yeryüzü, D. S. BAŞÇEKEN, Kil Çalışması, 2024.

Bu çalışmada, Hititler'in doğayla olan ilişkisinden ve kuş gagasının özgün formundan esinlenilmiştir. Gökyüzü ve yeryüzü arasındaki ilişki, ruhsal bir dönüşümün temsili olarak ele alınırken, formlardaki deformasyonlar daire biçiminde tasvir edilerek yaşam ve ölüm kavramı sorgulanmıştır. Gökyüzü kuşların evi, korunağı ve yollarıdır; uçarken hem yerçekimini hem de yerin kısıtlarını aşarak kendi dünyalarını inşa ederler. Yaşam ve ölüm arasında derin bir bağ vardır; biri diğerine geçişin temelidir. Yaşam, sonsuz döngünün başlangıcı ve keşfidir; ölüm ise bu döngüyü tamamlayan, varlığın dönüşümüdür. Her ikisi de doğanın dengesinde yer alır ve bir son değil, yeniliğin başlangıcını simgeler.

Görsel 32. İstanbul Modern, Atölye Çalışması Etkinliği, Elif Çelik (7 yaş), Müze Arşivinden

İstanbul Modern Sanat Müzesi'nin çağdaş sanat yaklaşımı ile aileler, çocuklar, farklı yaşlardaki okul gurupları, gençler ve yetişkinlere yönelik farklı sanat çalışmalarını amaçlamakta ve gerçekleştirmektedirler. Müze, alternatif sanat projeleri ile farklı düzeydeki bireyleri buluşturarak onlar ile farklı günlerde atölye çalışmalarlarıyla etkileşimli bir öğrenmeyi amaçlamakta ve teşvik etmektedir. Bu atölye çalışmaları, pazartesi günleri hariç, katılımcılara sanatı deneyimleme ve yaratıcı süreçlere dahil olma imkânı tanımaktadır.

Ayrıca, İstanbul Modern bünyesinde yer alan tüm imkanları kullanarak, müze, sergi ve etkinlikleriyle bütünleşmiş bir koleksiyon geliştirmektedir. Bu kütüphane, araştırma yapan akademisyenler ve sanat meraklıları için önemli bir kaynak niteliği taşımakta, sanatsal bilgi birikimini ve güncel tartışmaları desteklemektedir. İstanbul Modern, bu şekilde sanatı daha geniş kitlelere ulaştırarak, eğitim ve kültürel farkındalığı artırmayı hedeflemektedir.

1.4. Çorum Müzesi

Çorum ilinin sınırları içerisinde yer alan Çorum Müzesi, sahip olduğu zengin koleksiyonlarıyla öne çıkan arkeoloji ve etnografya müzesidir. Hititlerin başkenti Hattuşaş bu sınırlar içerisinde yer almaktadır. Müze, çeşitli yenileme süreçlerinden geçirildikten sonra orijinal yapısına uygun olarak modern müzecilik anlayışıyla yeniden inşa edilmiştir (İpek, Tuluk; 2014).

2003 yılında hizmete açılan Çorum Müzesi, Prehistorik dönem eserlerinin yanı sıra Hitit, Frig, Urartu ve Roma dönemine ait eserlerin yanı sıra bir sikke koleksiyonu da içermektedir. Müzenin bodrum katında, sergi alanları dışında kalan eserlerin bulunduğu depolama alanları yer almaktadır (İpek ve Tuluk, 2014). Ayrıca, Çorum Müzesi'nin Etnografya Salonu, yerel bakırcılık, leblebicilik ve kahvehane kültürü gibi üç ayrı bölümü yansıtarak bölgenin zengin kültürel mirasını sergilemektedir. Bu bağlamda, müze hem tarihi hem de kültürel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Görsel 33. Çorum Müzesi Dış Cephe Görünümü,

<https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/2025-corum-muzesi/2025/1>, 2024.

Müzenin giriş katında, en seçkin eserler arasında yer alan kabartmalı kült vazoları dikkat çekmektedir. M.Ö. 16. yüzyıla tarihlendirilen bu değerli kültürel varlıklar, eski Hitit dönemine ait olup, dönemin sanatsal ve ritüel anlamda önemini yansıtmaktadır. Kabartmalı tasarımları ile Hitit toplumunun inanç

sistemini ve günlük yaşamını gözler önüne seren bu vazolar, müzenin koleksiyonundaki diğer eserlerle birlikte, ziyaretçilere zengin bir tarih ve kültür deneyimi sunmaktadır.

Görsel 34. Çorum Müzesi, Hüseyindedede Vazo 'su, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024.

Eski Hitit Dönemine ait Hüseyindedede Vazo 'su olarak da bilinen, Eski Hitit Dönemi'nin sınırlı imkanları gözetildiğinde ayrıntılı betimlenmiş yaşamın sanatla olan izleri görülmekte ve yaşantı hakkında bilgi verilmektedir. Bu eser Antik Yunan döneminde görülen arp figürünün bu dönemde de kullanıldığının bir kanıtı olarak öne çıkmaktadır. Aynı zamanda bahar kutlamaları ve yerel bayram törenlerinin canlandırmalarını içermekte olup, Hititlerin kültürel etkileşimlerini ve sanatsal zenginliklerini gözler önüne sermektedir. Bu yönleriyle, müzenin koleksiyonundaki diğer eserlerle birlikte, antik medeniyetlerin kültürel mirasını daha iyi anlamaya olanak tanımaktadır.

Görsel 35. Çorum Müzesi, Amforalar, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024.

Amfora terimi "ampi" ve "phoros" kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Bu terim, çift kulplu testi anlamına gelmektedir. Amforalar, genellikle kilden imal edilen, sade bir görünüm taşıyan, iki kulplu ve ağızları tıkaçla kapatılabilen dar yapılı kaplardır.

Görsel 36. Dasein, D. S. BAŞÇEKEN, Kil Çalışması, 2024.

İnsan, kusurlu bir varlık olarak tanımlanır ve bu kusurlar, varoluşumuzun temel parçalarındandır. Kusurları bir eksiklik olarak görmek, insan doğasına yeterince nüfuz edememek anlamına gelir. Heidegger'in varlık ve zaman arasındaki ilişkiye dair belirlemeleri, bireyin kendi varoluşunu anlamasına olanak tanır (Heidegger, 2015). Bu bağlamda "dasein" kavramı, insanın dünya ile etkileşim içindeki varoluşunun anlamını belirler. Bu çalışma, amforalardan esinlenilerek oluşturulmuştur. "Dasein" adlı kil çalışması, alçı kalıpla yapılan ana gövdenin elle şekillendirme tekniği ve çeşitli deformasyonlar verilerek yapılmıştır, dayanışma ve birliğin önemini vurgulamak amacıyla tasarlanmıştır.

Müzenin ilk katında, çeşitli mühürler ve Ortaköy-Şapınuva bölgesinde yapılan kazılardan elde edilen buluntular, çivi yazılı kil tabletleri sergilenmektedir. Hitit uygarlığında görülen mühür, gündelik hayatta önemli bir işlev üstlenmiş, güvenlik sağlama ve kimlik doğrulamayı temsil eden nesnelere

olarak öne çıkmıştır. Bu mühürler, taş ve kil gibi dayanıklı malzemelerden, silindirik ve damga gibi çeşitli formlarda üretilmiştir. Üzerlerinde yer alan semboller, hayvan figürleri ve betimlemeler, dönemin sosyal yapısını, ekonomik ilişkilerini ve estetik beğenisini gözler önüne sermektedir.

Görsel 37. Çorum Müzesi, Sikke Koleksiyonu, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2024.

Çorum ili sınırları içerisinde yer alan çeşitli bölgelere ait eserler ile Roma ve Frig dönemine ait buluntular müzenin üçüncü katında kronolojik bir düzende sergilenmektedir. Bu kat, zengin içeriğiyle ziyaretçilere Anadolu'nun tarihi ve kültürel evrimini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, bu katta sikke koleksiyonu da yer almakta olup, antik paraların yanı sıra dönemin ekonomik yapısını, ticaret ilişkilerini ve sosyal hayatını yansıtan önemli buluntuları içermektedir. Bu eserler hem sanatsal hem de tarihsel açıdan büyük bir öneme sahip olup, Anadolu'nun zengin kültürel mirasını sergilemektedir.

Görsel 38. Çorum Müzesi, Kantarlar, D. S. Başçeken kişisel arşivinden, 2024.

Müzenin dördüncü katında, Roma ve Bizans Dönemine ait buluntular sergilenmektedir. Bu katta yer alan kantarlar, Roma döneminde ticari hayatta önemli bir yer tutmaktadır. Hafif olmaları sebebiyle

yaygın bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu kantarlar, küre, çokgen ve büst gibi çeşitli formlarda tasarlanmış olup, zamanla sahtecilik önleme veya güven sağlama amacıyla imparator veya imparatoriçe büstleriyle süslenmiştir. Bu uygulama, ticaretin güvenliğini artırmakla birlikte, dönemin sanatsal ve kültürel estetiğini de yansıtmaktadır. Bu eserler, Roma ve Bizans uygarlıklarının günlük yaşamına ve ekonomik ilişkilerine ışık tutmakta, ziyaretçilere antik dönemin sosyal dinamikleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Görsel 30 ve 41. Çorum Müzesi Çalışma Alanı ve Hattuşa Ören Yeri Similatörü, Müze Arşivinden, 2021.

Müzedede, çeşitli eğitim çalışmalarısıyla sunulan atölye programları dahilinde çeşitli yaratıcı eğitim etkinlikleri yapılmaktadır. Bu atölyelerde katılımcılar, tarihsel ve kültürel mirası deneyimleyerek öğrenme fırsatı bulurlar. Ayrıca, interaktif öğrenmeyi teşvik eden Hattuşa Ören Yeri simülâtörü de müze içinde yer almaktadır. Bu simülâtör, ziyaretçilere Hititlerin başkenti Hattuşaş'ın tarihi ve kültürel zenginliklerini sanal bir ortamda deneyimleme olanağı sunarak hem eğitici hem de eğlenceli bir öğrenme deneyimi sağlamaktadır. Müze, geleneksel eğitim yöntemlerinin ötesine geçerek, katılımcıların aktif bir şekilde öğrenmelerini desteklemektedir.

2. BÖLÜM: SANAT EĞİTİMİ VE MÜZE EĞİTİMİ İLİŞKİSİ

Sanat eğitimi ve müze eğitimi, farklı odaklara sahip, ortak ilke ve hedef ve prensiplere sahip alanlardır. Sanat eğitimi, sanatın incelenmesi ve uygulanmasına yoğunlaşır; bireylerin sanatsal ifade yeteneklerini geliştirmek amacıyla çok yönlü bir süreç sunar. Bu süreç, resim, seramik, heykel, müzik, dans ve tiyatro gibi disiplinlerde teknik becerilerin öğretilmesinin yanı sıra, yaratıcılık ve inovasyonu teşvik eden yöntemleri de içerir. Öğrencilere geniş bir perspektif kazandırarak eleştirel düşünme yeteneklerini güçlendirir. Ayrıca, sanat yoluyla duyguların ifade edilmesi, iletişim becerilerini geliştirirken, grup projeleri ile iş birliği ve sosyal etkileşim becerilerini de artırırken, müze eğitimi daha kapsamlı bir eğitim deneyimi sunmaktadır. Bu iki alan arasında kayda değer bir benzerlik mevcuttur ve sıklıkla birbirlerini çeşitli yollarla katkıda bulunmaktadır. Müze eğitimi, sanat eserlerini güçlü öğrenme araçları olarak benimseyerek ziyaretçilere bilgi sunmakta ve ziyaretçilerin sanatı daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Ancak, müze eğitiminin yalnızca kamusal eğitim kurumlarıyla sınırlı kalmaması gerektiği vurgulanmaktadır; aksi takdirde müzeler, yalnızca nesnelerin sergilendiği, etkileşimden yoksun mekânlar haline gelebilir (Hooper-Greenhill, 1999; Atik, 1999). Bu nedenle, müzelerin bireylerin gelişimine katkıda bulunması, bilgi sunan ve aktaran kurumlar olarak daha da önemli hale gelmektedir.

Sergileme yöntemlerinin araştırma ve geliştirme konusu 1960'lı yıllarda başlamıştır ve müzelerin kültürel yaşam içindeki önemini artırmıştır. Bu süreç, zamanla evrimleşerek toplumsal kaynakların eğitim amaçları doğrultusunda etkili bir şekilde kullanılmasını teşvik etmiş, müze ile sanat galerilerinin eğitim programlarından yararlanma olanaklarını genişletmiştir (Özsoy, 2002). 21. yüzyılın başlarında müzeler, toplumsal değişim ve beklentilere uyum sağlamak amacıyla ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik stratejiler geliştirmiş, deneyimlerini daha etkili ve ilgi çekici hale getirmek için çağdaş müzecilik anlayışını benimsemiştir. Görsel sanat eğitimi müze ve sanat galerilerinin çalışma ve uygulama ortamı olarak kullanılmasıyla zenginleşmekte, eğitim programlarına önemli katkılar sunmaktadır. Dolayısıyla, müzelerin eğitim alanındaki rolü giderek daha fazla önem kazanmaktadır; zira kültürel ve sanatsal bilgi, farkındalık ve duyarlılık eğitimle şekillenmektedir. Bu gelişim, müze eğitiminin toplum üzerindeki olumlu etkilerini pekiştirmekte ve bireylerin sanatsal algılarına önemli katkılar sunmaktadır.

Müze eğitimi yaklaşımında, müzelerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak etkili ve ziyaretçi odaklı yaklaşım sunması mümkündür. George E. Hein 'in "yapılandırmacı yaklaşım" anlayışında bireyin yorumu, deneyimi, duyguları ve bilginin faal kullanımı önemlidir. Bu durum

bilginin; eleştirel bir bakış açısı geliştirerek, yorumlayarak öğrenmesine dayanmaktadır. Müze eğitimi ve tasarımcılarının ziyaretçilerin kişisel deneyim sürecini de göz önünde bulundurarak uyum sağlaması gerekmektedir. Dolayısıyla ziyaretçilerin fikirleri de önem kazanmaktadır. Yeni eğitim yaklaşımı teorilerinin gelişmesinin müzelere entegre edilmesiyle doğal öğrenme imkanları olduklarının önemine vurgu yapılmaya başlamıştır (Hein, 2001).

Falk ve Dierking ise etkileşimli müze deneyimi yaklaşımı ile müze deneyiminin çok katmanlı olduğu görüşündedir ve disiplinler arası ilişkiye dikkat çekmektedir. Müze eğitimi sadece sergilenen içerikle değil aynı zamanda ziyaretçinin kişisel, sosyal ve fiziksel olarak da etkilendiğini savunur. Müze deneyimi birbiriyle çakışan kişisel, sosyal ve fiziksel kapsamda birbiriyle ilişkisinin haricinde müze deneyiminin ziyaret edilen sürenin ötesinde anlaşılabilir bir öğrenme deneyimi olduğu görüşündedir. (Falk ve Dierking, 2000).

Müze eğitiminin sunduğu çok yönlü öğrenme ortamları, ziyaretçilere güdüleyici, uyarıcı ve deneyimsel bir tecrübe sunmaktadır. Bu deneyim, öğrenme sürecinde sanat eserleri ve malzeme yönü sayesinde ilgiyi yoğunlaştırmaktadır. Görerek ve deneyimleyerek elde edilen bilgilerin kalıcılığı, bu bağlamda daha yüksektir.

Sanat eğitiminde müzelerin rolü, sanatsal ifadenin gelişiminde görsel algılama yeteneğini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda estetik duyguları harekete geçiren nitelikli eserlerin oluşumuna da önemli katkılarda bulunmaktadır (Erbay, 2001). Müzeler, eğitim alanındaki büyük potansiyellerini değerlendirmek amacıyla çeşitli yaklaşımlar geliştirerek toplumun her kesimine hitap eden öğrenme deneyimlerinin kazanımlarını artırmayı hedeflemektedir.

2.1. Sanatsal İfadeye Katkı Olarak Müzelerin Özel Eğitim Gerektiren Bireyler ile İlişkisi

Müzeler, toplumun her kesiminden bireyin kültürel ve sanatsal eserlerle etkileşime geçmesini sağlamak amacıyla fiziksel erişim olanakları sunarak değerli keşif fırsatları yaratmaktadır. Ancak her bireyin öğrenme biçimleri, fiziksel özellikleri, genetik yapıları ve yaşam deneyimleri açısından çeşitlilik göstermesi, müze deneyimlerinin daha kapsayıcı bir şekilde tasarlanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, müze ziyaretçileri de kendilerine özgü ihtiyaçlarla müze ortamını deneyimlemek isteyebilir. Özellikle özel eğitim gereksinimi olan bireyler, çocuklar, yaşlılar ve diğer dezavantajlı gruplar, müzelerde özel düzenlemeler ve erişilebilir tasarımlar talep eden ziyaretçiler arasında yer almaktadır.

Bu çeşitliliğin gerektirdiği özenle, müze yönetimlerinin erişilebilirlik çalışmalarına daha fazla önem vermeleri kaçınılmazdır. Müze eğitimcileri, tasarımcıları ve planlamacıları; farklı bireylerin öğrenme stillerini, fiziksel kabiliyetlerini ve yaşam koşullarını dikkate alarak kapsayıcı ve erişilebilir bir deneyim sunmayı amaçlamalıdır. Bu doğrultuda müzeler, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin müzelerde yer alan tüm olanaklara daha rahat erişebilmeleri için daha bütüncül stratejiler geliştirmelidir. Böylelikle, toplumun tüm kesimlerinin müze ziyaretlerinden tam anlamıyla yararlanması ve kültürel mirasın daha eşitlikçi bir biçimde paylaşılması mümkün olacaktır.

Müzeler, sergiledikleri eserlerin düzenlenmesi ve sunumunda belirli bir ziyaretçi profilini hedefleyerek eserlerin korunmasına ve saygıyla yaklaşılmasına yönelik sorumluluklar aşılacaktır. Bu düzenlemeler, ziyaretçilerin eserleri belli bir mesafeden izlemelerini ve belirli davranış kurallarına uymalarını gerektirirken, özel ihtiyaçları olan bireyler ve refakatçileri için kimi zaman çekincelere neden olabilmektedir. Bu gibi algıları değiştirmek adına, müzelerin bilim ve teknolojiden faydalanarak daha kapsayıcı uygulamalar geliştirmeleri hem ziyaretçi deneyimini zenginleştirecek hem de sanatla olan bağı güçlendirecektir. Bu çabalar, toplumsal eşitliği desteklemekle kalmaz, aynı zamanda kültürel katılımı artırarak farklı gereksinimleri olan bireylere değerli katkılar sunma potansiyeline sahiptir.

Sanatı geniş kitlelere ulaştırma fikri ise, Malraux'nun “Duvarsız Müze” kavramında ifade bulur. Malraux, sanatı fiziksel mekânlardan bağımsız hale getirerek herkesin erişimine açılabilirliğini görüşündedir. Fotoğraf ve çoğaltım yöntemleri sayesinde sanat eserleri kitaplar, posterler ve diğer mecralar aracılığıyla yaygınlaşır. 1990’larda sanal müze teknolojisinin gelişmesiyle birlikte,

bireylerin kendi sanal koleksiyonlarını oluşturma imkânı doğmuş ve sanat, yalnızca fiziksel müze sınırları içinde değil, bireylerin perspektiflerine göre yeniden şekillenen bir deneyime dönüşmüştür. Bu çerçevede sanat, kolektif bir deneyimden kişisel bir anlatıma evrilerek daha geniş bir etki alanına ulaşmıştır.

Günümüzde müzeler, teknolojinin sunduğu olanakları deneyimlere entegre ederek sanat, tarih ve bilim gibi alanlara yenilikçi bakış açıları kazandırmaktadır. Özellikle pandemi sürecinde sanal gerçeklik uygulamalarının artan kullanımı, müzeler için yeni fırsatlar yaratmış ve bu teknolojik yöntemler hızla benimsenmiştir. Gerçeklik teknolojilerinin sunduğu etkin öğrenme yöntemleri ve kapsamlı eğitim içerikleri, bireylerin bilişsel, duygusal ve psiko-motor yeteneklerinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır. Müzeler, değişen koşullara ayak uydurarak yaratıcılığı teşvik eden yenilikçi konseptler sunarken, aynı zamanda sanatın sürekli evrildiği bir alan yaratarak her ziyaretçi için yeni anlamlar doğurur. Bu yaklaşım, müzelerin toplumdaki rolünü güçlendiren ve kültürel mirasın çok daha geniş bir kitle tarafından paylaşılmasını mümkün kılan önemli bir dönüşüm olarak öne çıkmaktadır.

Görsel 41. Ontario Sanat Galerisi, AR teknolojisi ile uygulamaları.

<https://poplar.studio/blog/5-amazing-augmented-reality-museum-experiences/>, 2024.

Mayhew, Art Gallery of Ontario'da yer alan ReBlink sergisinde, koleksiyonuna ait bazı eserleri artırılmış gerçeklik teknolojisiyle yeniden hayat buldurmuştur. Bu yenilikçi sergide, müze ziyaretçileri özel bir uygulama aracılığıyla tabloların içine adım atarak, karakterlerin canlandığı ve

günümüz dünyasının dinamiklerine uygun şekilde davrandığı büyüleyici anlara tanıklık etmektedirler. Bu interaktif deneyim, ziyaretçilerin yalnızca eserleri izlemekle kalmayıp aynı zamanda onlarla derin bir bağ kurmalarını sağlamakta, geçmiş ile günümüz arasında duyusal bir köprü kurmaktadır. ReBlink, tarihin simgelerine yeni bir ruh kazandırarak, her bir ziyaretçiyi sanatın dönüştürücü etkisiyle kuşatmayı ve onları sanat eserlerinin ötesine taşımayı amaçlamaktadır.

Görsel 31. Musée des Plans-Reliefs, MR teknolojisi uygulamaları,

<https://www.youtube.com/watch?v=x8uskAYFvk>, 2024.

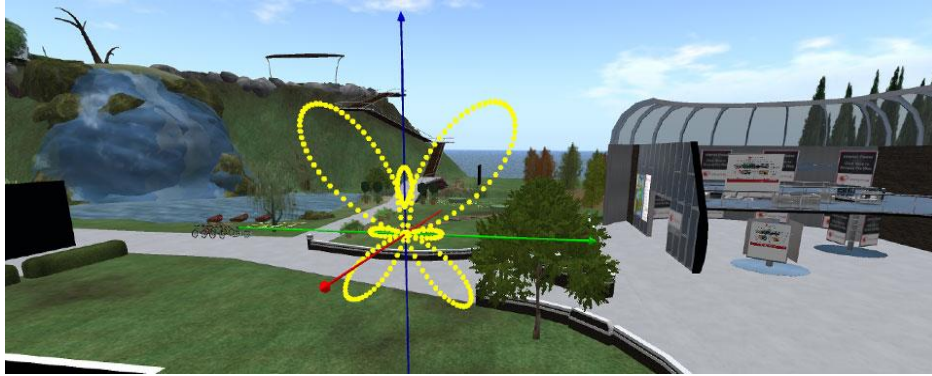
Paris’te yer alan Musée des Plans-Reliefs, tarih ve endüstrinin izlerini taşıyan nadide bir müze olarak, ziyaretçilerine geçmişin derinliklerine dokunabilme fırsatı sunmaktadır. Bu müze, tarihin ve kültürün büyüleyici simgelerinden biri olan Mont Saint-Michel’in kabartma haritasını, karma gerçeklik teknolojisiyle yeniden canlandırarak, her bir ziyaretçisine daha derin, dokunaklı ve kalıcı bir öğrenme deneyimi yaşatmayı amaçlamaktadır. Karma gerçeklik uygulamasıyla, ziyaretçiler bu benzersiz yapının detaylarına, yalnızca görsel değil, aynı zamanda duyusal bir bağ kurarak yaklaşabilmekte; Mont Saint-Michel’in etkileyici dokusuna tanıklık edebilmektedirler. Bu özel deneyim, kültürel mirasın değerini daha içten bir hisle anlamayı sağlarken, zamanın ötesinden bize seslenen bu tarihî sembolü her bir ziyaretçinin hafızasında canlı bir anı olarak bırakmayı hedeflemektedir.

Görsel 43. Pera Müzesi, AR teknolojisi ile uygulamaları,

<https://www.peramuseum.org/exhibition/a-journey-into-the-world-of-osman-hamdi-bey-virtual-reality-experience/277#>, 2024.

Pera Müzesi ve Muse VR ortak projesi olan “Osman Hamdi Bey’in Dünyasına Yolculuk,” ziyaretçilere sanal gerçeklik ekipmanları aracılığıyla Osman Hamdi Bey’in eserlerinin derinliklerine dokunma fırsatı sunmaktadır. Bu deneyimde katılımcılar yalnızca tablolara bakmakla kalmaz; her bir fırça darbesinin ardında gizlenen detayları keşfederek, sanatçının dünyasında adım adım yol alırken, aynı zamanda sanatın ötesine geçerek onun ruhuna dokunma, her bir detayı gözler önüne seren bir serüven yaşatma amacı taşır ve sanatseverleri, Osman Hamdi Bey’in büyüdü dünyasına duygusal bir bağla yakınlaştırır.

Görsel 32. Georgia Teknoloji Enstitüsü, Break Through Projesi,

<https://news.uga.edu/virtual-world-helps-students-break-through/>, 2024.

Ayrıca, Georgia Teknoloji Enstitüsü’nün yürüttüğü bu proje, içeriğini ağırlıklı olarak bilim, matematik, teknoloji ve mühendislik alanlarının oluşturduğu, bu alanlarda kendini geliştirmek isteyen

engelli bireyler için erişilebilir bir alan tasarımı sunmaktadır (Ugatoday, 2015). Özel eğitim gereksinimi bulunan bireylerin dijital temsillerini oluşturarak üniversite ortamına uyum sağlamalarını destekleyen bu proje, bireylerin akademik potansiyellerini geliştirmelerine olanak tanırken, onlara hem eğitim hem de sosyal alanlarda eşit bir katılım fırsatı sunmaktadır. Bu sayede, dijital teknolojilerin sunduğu olanaklarla üniversiteye adaptasyon süreçleri daha kapsayıcı ve destekleyici hale gelmektedir.

Özel eğitim gereksinimi olan bireyler, çeşitli nedenlerle ortaya çıkan ve yaşatlarından önemli ölçüde farklılık gösteren bireyler olarak tanımlanmaktadır (Ataman, 2009). Bu bireylerin yaşadığı anlamlı farklılıklar, onların kendine özgü kimliklerini pekiştirmekte ve birey olarak taşıdıkları değeri artırmaktadır. Müze ortamları ise, bu bireyler için bilgi ve kültür dolu bir hazine sandığı niteliği taşımaktadır; içerdiği sergiler, yüzyılların birikimi olan insana ait duygu, düşünce ve hayallerle zenginleştirilmiştir. Özel eğitim gereksinimi olan bireyler, müze ziyaretlerinde keşfetmeyi bekleyen pek çok sanatsal ve kültürel öğeyle karşılaşarak estetik ve anlam dolu bir deneyime adım atarlar. Bu bağlamda müzeler, bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri, estetik duyarlılıklarını geliştirebilecekleri ve sosyal etkileşimlerini güçlendirebilecekleri, kapsayıcı ve destekleyici bir öğrenme alanı olarak önemli bir işlev görmektedir.

Görsel 33. Brail Alfabeti Etiketleri 'nin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Uygulanması,

<https://www.aa.com.tr/tr/kultur/anadolu-medeniyetleri-muzesinde-gorme-engellilere-ozel-bolum-acildi/2651802>, 2023.

Görme kaybı veya yetersizliği yaşayan bireyler, en iyi görme kapasitesine sahip gözün görüş gücüne dayanarak "kör" ve "az gören" olarak iki ana gruba ayrılmaktadır (Tuncer, 2003). Bu tanım, bireylerin görme alanlarının değerlendirilmesi ve uzak görme keskinliğini içermektedir. Müze ortamında,

görme yetersizliği olan bireylerin eserlerin detaylarını daha iyi keşfetmelerine olanak sağlamak amacıyla dokunsal rehberlik materyalleri, sesli tur rehberleri ve Braille etiketler gibi kaynaklar sunulmaktadır. Bu tür materyaller, bireylerin dokunma hissini kullanarak nesnelere anlama ve öğrenme motivasyonlarını artırmakta, böylece müze deneyimlerini daha zenginleştirici hale getirmektedir (Hooper, Greenhill; 1999). Müzelerin erişilebilirlik açısından bu tür olanakları sağlaması, görme yetersizliği olan bireylerin sanatsal ve kültürel deneyimlerini zenginleştirmenin ötesinde, öğrenme süreçlerini de desteklemekte ve tüm bireylerin kültürel mirasla etkileşimde bulunmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu yaklaşım, müzelerin toplumsal sorumluluklarını yerine getirirken, herkes için kapsayıcı ve erişilebilir bir sanat deneyimi sunma hedefini de gerçekleştirmektedir.

Görsel 34. Sesli Betimlemenin Pera Müzesinde Uygulanma Biçimi,

[https://www.aa.com.tr/tr/kultur/sanat-eserlerinin-sessiz-hikayesi-isitme-engellileri-muzelerle-bulusturuyor/3040954,](https://www.aa.com.tr/tr/kultur/sanat-eserlerinin-sessiz-hikayesi-isitme-engellileri-muzelerle-bulusturuyor/3040954)
2024.

İşitme kaybı yaşayan bireyler, kaybın şiddetine ve oluş yerine göre farklı sınıflara ayrılmaktadır. Genel olarak, hafif ve orta derecede işitme kaybı olan bireyler "ağır işiten" olarak tanımlanırken, ileri derecede işitme kaybı bulunanlar "sağır" olarak adlandırılmaktadır. Bu bireyler, çoğunlukla işitme cihazları kullanarak duyum sağlamanın yanı sıra, etkili dudak okuma becerileri sayesinde yavaş ve net ağız hareketleriyle konuşma bilgilerini edinme fırsatına sahiptirler. Müzelerin işitme kaybı

yaşayan bireylerin ihtiyaçlarına yönelik eğitim programları ve materyaller geliştirmesi, onların kültürel ve sanatsal deneyimlere katılımını artırmakta ve sosyal entegrasyonlarını desteklemektedir. Müze ortamında gerçekleştirilen etkileşimli uygulamalar, bu bireylerin deneyimlerini zenginleştirirken, aynı zamanda iletişim becerilerini geliştirmelerine de katkı sağlamaktadır. Böylece, müzeler sadece eserleri sergileyen alanlar olmanın ötesine geçerek, farklı engel gruplarının sanatla etkileşimde bulunmalarını sağlayan kapsayıcı mekanlar haline gelmektedir. Bu durum, sanatın erişilebilirliğini artırarak, tüm bireylerin sanatsal ve kültürel deneyimlere eşit şekilde katılmalarını mümkün kılmaktadır.

Görsel 35. Pera Müzesinin Oturma Alanı Düzenlemeleri,

<https://www.antalyaekspres.com.tr/biz-de-muzedeyiz-engelleri-asiyr, 2024.>

Bedensel hareket kaybı veya sınırlılık yaşayan bireyler, vücut uzuvlarındaki kısalık, eksiklik, yokluk, kas zayıflığı veya şekil bozukluğu gibi çeşitli durumlarla karşılaşabilmektedir. Bu durumlar, serebral palsy veya farklı kemik hastalıkları gibi sağlık sorunlarından kaynaklanmakta olup, ortopedik yetersizlikler hem doğuştan hem de sonradan gelişebilir (Trolley vd., 2012). Müzeler, bu bireyler için önemli birer kültürel ve sosyal alan sunmaktadır; bu bağlamda erişilebilirlik, sanat ve kültürel deneyimlerin herkes için mümkün kılınması açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Bedensel hareket kısıtlılığı yaşayan bireylerin müze ziyaretleri, yalnızca eserleri görme fırsatı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda sanatsal ve kültürel içeriklerle etkileşimde bulunmalarına, toplumla bağlantı kurmalarına ve bireysel deneyimlerini zenginleştirmelerine olanak tanımaktadır. Müzelerin fiziksel mekanlarının ve sergileme yöntemlerinin bedensel kısıtlılıkları olan bireylerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak tasarlanması, kültürel katılımı artıracak ve bu bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif bir rol almalarına katkı sağlamaktadır.

Üstün zekalı ve özel yeteneklere sahip bireyler ise bilişsel kapasiteleri, yaratıcılık düzeyleri ve ilgi alanlarına göre farklı yetenek gruplarına ayrılmaktadır. Bu bireylerin müze ziyaretleri öncesinde eğitimcilerinin ve velilerinin detaylı bir ön çalışma yapmaları, müze deneyimlerinin daha anlamlı ve etkili hale gelmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ön çalışma, ziyaret öncesinde bireylerin ilgi duyduğu konuların belirlenmesini, sergilenen eserlerin ve temaların araştırılmasını ve müze programlarının gözden geçirilmesini içermektedir. Bu süreç, bireylerin sanatsal ve kültürel içerikleri daha iyi anlamalarına ve bağ kurmalarına olanak tanımaktadır.

Eğitimcilerin, bireylerin önceki bilgilerini göz önünde bulundurarak müze içeriklerini nasıl sunacağına dair stratejiler geliştirmesi, öğrenme deneyimini zenginleştirmektedir. Ayrıca, ailelerin müze ziyaretlerine hazırlık yaparak çocuklarının beklentilerini ve ilgi alanlarını dikkate alması, ziyaretin verimliliğini artırmaktadır. Öte yandan, müze eğitim programlarının ve etkinliklerinin bireylerin zekâ profillerine uygun olarak tasarlanması, katılımın artırılmasına ve öğrenme sürecinin etkinliğine katkıda bulunmaktadır. Etkileşimli sergiler, uygulamalı atölyeler ve rehberli turlar gibi uygulamalar, üstün zekalı bireylerin bilişsel potansiyellerini ortaya çıkarmaya yönelik fırsatlar sunmaktadır.

Görsel 36. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Birey İle Müze Çalışmalarından Bir Örnek,

D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

Mental retardasyona sahip bireyler, zihinsel sınırlamaları nedeniyle hafif, orta ve ağır olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Mental yetersizlik, on sekiz yaş altındaki bireylerin zihin

fonksiyonlarında, pratik becerilerde, kavramsal anlayışta ve sosyal uyum yeteneklerinde yaşadığı sınırlılıklar veya yetersizliklerdir. Bu durum, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları zorlukların yanı sıra, eğitim ve sosyal etkileşim süreçlerinde de belirleyici bir rol oynamaktadır. Mental retardasyona sahip bireyler, uygun destek ve eğitimle sanatsal ve kültürel deneyimlere katılma fırsatı bulabilirler. Müze ortamları, bu bireylerin yaratıcılıklarını ifade etmeleri ve sosyal becerilerini geliştirmeleri için önemli fırsatlar sunmaktadır. Dolayısıyla, müzelerin bu bireylerin ihtiyaçlarına yönelik programlar ve materyaller geliştirmesi, onların toplumsal entegrasyonunu desteklerken, sanatın evrensel dilinde yer bulmalarını da sağlamaktadır.

Yaygın gelişimsel bozukluk, nörogelişimsel bozukluklar arasında önemli bir yer tutmakta olup, sosyal iletişim ve etkileşimde zorluklar, sınırlı ilgi alanları ve tekrarlayıcı davranışlar gibi belirgin özelliklerle tanımlanmaktadır. 2000 yılında "Otizm, Asperger ve diğer adlandırılmayan bozukluklar" başlığı altında ele alınan bu bozukluklar, zamanla "Otizm Spektrum Bozukluğu" terimi altında toplanmıştır. Bu sınıflandırma, bireylerin ihtiyaç duyduğu destek düzeyine göre farklılık gösterirken, belirtiler genellikle erken çocukluk döneminde belirgin hale gelmektedir. Yaygın gelişimsel bozukluğu olan bireyler, sıklıkla yalnızlık ve ayrılık duygularıyla birlikte öğrenme güçlükleri yaşayabilir; çevresel deneyimlere karşı ise ilgi eksikliği gösterebilirler (Yılmaz, 2019). Bu bağlamda, müzeler gibi kültürel ve sanatsal ortamların, bu bireylerin sosyal etkileşimlerini desteklemek ve sanatsal ifadelerini geliştirmek amacıyla özel programlar ve etkinlikler sunması, önem taşımaktadır. Böylece, yaygın gelişimsel bozukluğu olan bireylerin sanatla etkileşimi hem sosyal entegrasyonlarını artırmakta hem de kendilerini ifade etmeleri için yeni yollar sunmaktadır.

Müze ortamları, katılımcıların fiziksel veya bilişsel yeteneklerinden bağımsız olarak kendilerini ifade edebilmeleri, iletişimi teşvik etmeleri, motor becerilerini geliştirmeleri ve iyileştirmeleri için güvenli ve destekleyici bir alan sunmaktadır. Müzeler özel eğitim gerektiren bireyler için çeşitli etkinlikler düzenlemekte, bu etkinlikler randevu ile ya da belirli programlar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Müze ziyaretlerinde öğrenilmek istenen içeriklere erişimin sağlanması, katılımcıların ihtiyaçlarına uygun olarak uyarlanabilir atölye çalışmaları ve dinamik eğitim programları ile yenilikçi bir yaklaşım benimsemekten geçmektedir (Hein, 2006). Bu tür bir yaklaşım, bireylerin müze deneyimlerini daha anlamlı hale getirerek, sanatsal ve kültürel içeriklere daha etkin bir şekilde katılımlarını sağlamaktadır.

Müze gezisi sırasında edinilen tüm bilgiler, bireylerin yaşam deneyimlerinin toplamını yansıtır ve bu bilgiler hafızada yer ederek söz konusu deneyimlerin geri çağrılmasını mümkün kılar (Hooper-Greenhill, 1999). Müzelerde gerçekleştirilen sanat faaliyetleri, bu bireylerin içsel dünyalarına açılan

bir kapı işlevi görmektedir. Bu faaliyetler, katılımcıların kendilerini ifade etme, duygu ve düşüncelerini dışa vurma fırsatı bulmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda sanatsal yaratıcılıklarını da geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla, müzelerdeki sanat etkinlikleri, bireylerin kişisel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmanın yanı sıra, sanatın dönüştürücü gücünü deneyimlemeleri için zengin bir ortam sunmaktadır.

Görsel 50. Projects 195, Park McArthur,

<https://www.contemporaryartdaily.com/project/park-mcarthur-at-moma-new-york-11444>, 2019.

Projects 195, Park McArthur'un New York'taki Modern Sanat Müzesi'nde (MoMA) gerçekleşen bir sergidir. McArthur sergi başlığı numarasını 195 olarak ayarlayarak sergi numaralandırma sisteminin tarihsel bağlamına bir atıfta bulunduğu söylenebilir. Bu girişim, erişilebilirliği yalnızca politika uyumluluğuyla sınırlı bir kavram olarak düşünmenin ötesine geçerek sosyal ilişkileri ve bağımlılıkları anlamının gerekliliğini vurgulamaktadır. Park McArthur'un bu sergideki çalışmaları, müzenin mekânsal ve kurumsal bağlamıyla etkileşimde bulunarak erişilebilirlik ve sosyal bağımlılık temalarını ele almıştır.

Görsel 37. Sally Booth'un Tate Müze'si Çalışması,

<https://sallybooth.co.uk/CreativeLandscapes/index.html>, 2017.

Sally Booth, görme yetersizliği olan bir sanatçı olarak Tate Müzesi'nde gerçekleştirdiği sergide, panoramik formlar kullanarak, şeffaf malzemelerle kendi görüşündeki açıklık ve belirsizlik temalarını sorgulamaktadır. Aynı zamanda çevrelerindeki dünyaya dair görsel farkındalıklarının artmasına yol açarak, sanatın algılayıcı ve dönüştürücü gücünü ortaya koyar (Şahan, 2005). Sally Booth'un eserleri, izleyicilere sadece yeni bilgiler sunmakla kalmaz; aynı zamanda onları kendi algı ve deneyimlerini sorgulamaya teşvik eder. Booth'un çalışmaları, sanatın yalnızca görsel bir deneyim olmadığını, aynı zamanda duyuşsal ve duygusal bir yolculuk sunduğunu da vurgular.

"Dün, Bugün, İstanbul" sergisi ile 2021 yılında Sabancı Müzesi'nde gerçekleştirilen, işaret dili ve sesli betimlemeyi aynı anda kullanarak sesli betimlemeyi bütüncül bir biçimde uygulamıştır. Bu yenilikçi yaklaşım, müzelerin erişilebilirlik alanındaki önemli adımlarından biri olarak, farklı ihtiyaçlara sahip bireylerin sanatla etkileşimini artırmayı ve toplumsal farkındalığı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Görsel 51. Dokunulabilir Engelsiz Modern Sanatlar Müzesi,

<https://www.themaggar.com/izdem-dokunulabilir-engelsiz-sanatlar-muzesi/>, 2024.

İzmir Dokunulabilir Engelsiz Modern Sanatlar Müzesi, modern sanatlar dönemine ait eserlerin replikalarını, dokunulabilir olması amacıyla seramik malzeme kullanarak kabartmalı bir biçimde tasarlamaktadır. Bu yaklaşım, görme yetersizliğine sahip bireylerin sanatı deneyimlemelerine olanak tanırken, eserlerin fiziksel dokusunu keşfetmelerine imkân sağlar. Müze, teknolojinin gücünden yararlanarak, görme engeline sahip bireyler için dokunulabilir replikalar sunmanın yanı sıra, sesli betimlemeler aracılığıyla işitilebilir uygulama desteği de sağlamaktadır.

Teknolojik inovasyonlar, müzenin sunduğu deneyimlerin çeşitlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Benzer bir yaklaşım, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde de gözlemlenmektedir. Bu müzede gerçekleştirilen Bongo Art Project projesi, Türkiye'de görme yetersizliğine sahip bireyler için eğitim ve deneyim alanları oluşturmayı hedeflemektedir. Yenilikçi uygulamalar, bireylerin algılarını geliştirmeyi ve sanatsal deneyimlerini zenginleştirmeyi amaçlayarak, sanatın erişilebilirliğini artırma konusunda önemli bir katkı sunmaktadır.

Görsel 38. 17. İstanbul Bienali, Crip Magazine Dergisi,

<https://argonotlar.com/17-istanbul-bienali-crip-magazine/>, 2022.

Crip Magazine, güncel sanatta özel eğitime gereksinimi olan bireyler temasını odağına alarak gerçekleştirilen sanatsal etkinlikleri ön plana çıkarmıştır. On yedinci İstanbul Bienali'nde sergilenen bu dergi, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin deneyimlerini ve perspektiflerini sanatsal bir platformda görünür kılmayı amaçlamakta, böylece sanatın toplumsal eşitlik ve kapsayıcılık konusundaki potansiyelini sorgulamaktadır. Crip Magazine, özel eğitime gereksinimi olan bireylerle ilgili söylemleri yeniden şekillendiren yaratıcı yaklaşımlar sunarak, sanatın yalnızca estetik bir deneyim olmadığını, aynı zamanda toplumsal değişim için güçlü bir araç olduğunu vurgulayan önemli bir tartışma başlatmaktadır. Bu bağlamda, dergi, sanatın erişilebilirliğini artırmayı ve toplumsal farkındalığı yükseltmeyi hedefleyen önemli bir girişim olarak öne çıkmaktadır.

2.2. Sanatsal İfade Uygulamalar Üzerine Notlar

Müzeler, modern müzecilik anlayışıyla toplumun her kesimine kucak açan ve sanatın erişilebilirliğini sağlamada kritik bir rol üstlenen yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşım, toplumsal eşitlik ilkesini güçlendirme çabasıyla sanatın evrensel bir boyut kazanmasına olanak tanır. Farklı kültürlerden, sosyoekonomik durumlarından, yaş gruplarından ve fiziksel yeteneklerden bağımsız olarak bireyler, kendilerini ifade etme fırsatına sahip olurlar. Bu bağlamda, müzelerin sanatı herkes için anlamlı hale getirme yükümlülüğü, yalnızca bir sorumluluk değil, aynı zamanda toplumsal dönüşüm ve kültürel zenginlik açısından büyük bir fırsat niteliğindedir. Sanatın, bireylerin ruhsal dünyalarını besleyen, toplumsal bağlarını güçlendiren ve kimliklerini şekillendiren bir araç olduğunun bilinciyle, müzeler, bu eşsiz deneyimi sunma görevini üstlenmektedir. Sanatın herkes için erişilebilir olması, sadece bireylerin değil, toplumun da gelişimine katkı sunarak, kolektif bir bilinç ve anlayış oluşturma yolunda atılan önemli bir adımdır.

Sanat, engelleri aşan bir dil olarak bireylerin duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini aktarabilmelerine olanak tanır. Müzeler, bu dili herkesin konuşabileceği alanlar haline gelmeli ve engelli bireylerin müze deneyimlerini zenginleştirerek, toplum genelindeki sanat algısını çeşitlendirmelidir. Müzelerin erişilebilirlik standartlarını yükseltmesi, yalnızca fiziksel engelleri kaldırmakla kalmayıp, aynı zamanda duygusal ve sosyal bariyerleri de aşmaya yardımcı olacaktır. Sanat tüm bireylerin ortak noktada bulunduğu bir alan, müzelerse birleştirici mekân olarak görülebilmelidir.

Müzelerin, sanatın eşit bir paylaşım alanı olarak kabul edilmesi, engelsiz bir dünya yaratmanın en etkili yollarından biridir. Bu yaklaşım, bireylerin sanatı deneyimleme biçimlerini zenginleştirirken, toplumun tüm üyeleri arasında dayanışmayı teşvik eder. Kültürel mirasın korunması ve paylaşılması açısından önemli bir rol üstlenen müzeler, farklı bireylerin bir araya gelmesine, etkileşimde bulunmasına ve toplumsal katılım sağlamasına olanak tanıyarak daha kapsayıcı ve bütünleşmiş bir toplum inşa edebilirler. Bu çabalar, sanatın güçlendirici ve dönüştürücü potansiyelini en üst düzeye çıkararak, herkesin kendini ifade etme ve keşfetme fırsatına sahip olduğu bir gelecek için umut vermektedir.

2.2.1. R.Y. Müze Deneyimi

R.Y., 2000 doğumlu ve şu an Ankara’da ikamet etmektedir. Erken yaşlarda otizm tanısı alan birey; ailesinin fedakâr çabaları sayesinde sosyalleşme, kendini ifade etme, potansiyelini keşfetme ve anlamlı deneyimler edinme yolculuğunda çeşitli terapiler ve özel eğitim destekleri almıştır. İlköğretim sürecini devlet okulunda tamamlayan birey daha sonra güzel sanatlar lisesine kaynaştırma öğrencisi olarak devam etmiştir. Şu anda ise üniversite eğitimini özel eğitim ile perçinleyerek, kişisel ve toplumsal hayatta kendini gerçekleştirme hedeflerine ulaşma yolunda ilerlemektedir.

Görsel 39. R.Y. Üniversite Ders Kapsamında Yapılan Çalışmalar,
D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

R.Y., Otizm Spektrum Bozukluğu nedeniyle dil ve konuşma güçlükleri yaşayan bir bireydir. Yazılı ifade konusunda zorluk çekmekte ve iletişim kurarken, jest ve mimiklerine dikkat etmek gerekebilmektedir. Göz teması kurma oranı orta düzeyde olan birey, diğer insanlara karşı ilgisizlik gösterebilmekte; ancak uygun destekle iletişim başlatma isteği geliştirilebilmektedir. Beden dilini anlama ve kullanma konusundaki zorlukları, sosyal etkileşimlerde bazı engeller oluşturabilmektedir. Bununla birlikte, iç dünyasını, duygularını ve ruh halini anlamaya yardımcı olan çizimleri, onun bakış açısını kavramada önemli bir rol oynamaktadır. Görsel ifadeleri aracılığıyla, içsel deneyimlerine dair bir pencere sunarak hem kişisel hem de duygusal süreçlerini yorumlamamıza olanak tanımaktadır. Birey, çizimlerinde boyut verme algısını kullanarak kendine özgü bir dil geliştirmiş ve sanatçı kimliğini oluşturmuştur. Yurtiçinde ve yurtdışında düzenlenen sergilerde yer alarak, sanat alanında yer edinmiştir.

Görsel 54. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Müze Çalışması,

D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

R.Y. ve refakatçisi ile Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne bir ziyaret planlanmıştır. Kalabalık olmayan müze ortamında birey, yaklaşık üç saat süren ziyaret boyunca, dikkatlice eserleri gözlemleyerek çizim yapma fırsatı bulmuştur. Bu süreçte, bireyin eserlere odaklanarak çizim yaparken genellikle tek bir çizgi kullandığı, elini kâğıttan mümkün olduğunca ayırmadan, başını sağa ve sola ritmik bir şekilde hareket ettirerek yoğun bir dikkat geliştirdiği gözlemlenmiştir. Bu odaklanma süreci, birey çizimini tamamlayana dek devam etmiştir. Çizim yaparken bireyin belleği ile kurduğu bağlantı, bir sonraki çizimin nereden geçeceğini seçerken kontrolsüz gibi görünse de nesnelere vurgulayacak şekilde kendini belli etmiştir. Müze ortamındaki ışık ve gürültü gibi duyuşsal uyarılar rahatsızlık vermemiştir; bu durum, bireyin sanatsal ifadesini destekleyen olumlu bir atmosfer yaratmıştır. Müze gezisinin ardından yapılan seramik çalışmaları, bireyin deneyimlerini ve gözlemlerini pekiştiren bir atölye çalışması sonucunda gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, müze ziyareti hem bireyin sanatsal gelişimi hem de öğrenme süreçleri açısından önemli bir fırsat sunmuştur.

Görsel 40. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Gezisi Sonrası Atölye Çalışmaları,

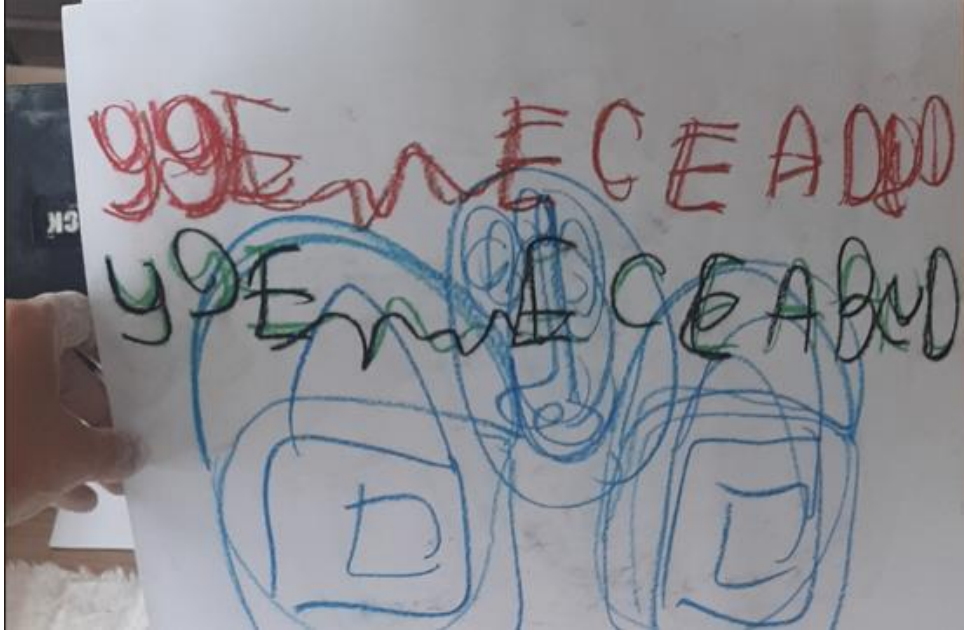
D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

Müze gezisi sonrası atölye çalışmalarında odaklanma süresinin uzunluğu dikkat çekmiştir. İlk çalışmasında müzede gözlemediği eserin etkisini açıkça yansıtmaktadır. Bu süreçte, müzede edindiği deneyimlerin yanı sıra kendi iç dünyasının izlerini de eserine yansıttığı gözlemlenmiştir. Zamanla, müze ortamının yarattığı etkileri ve kendi duygusal durumunu harmanlayarak ilerlediği gözlemlenmiştir. Bireyin son çalışmasında ise tamamen kendi iç dünyasını çalışmasına aktardığı ve bu özgün ifadenin, sanat aracılığıyla kişisel deneyimlerini yansıttığı görülmektedir. Bu durum, bireyin çalışmasının hem dış dünyadan aldığı ilhamı hem de içsel duygularını bir araya getiren bir süreç olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

2.2.2. E.E. Müze Deneyimi

E.E., 1983 yılında doğmuş olup İstanbul'da yaşamaktadır. Nörogelişimsel bir bozukluğa sahip olan bu birey, psikoterapi ve özel eğitim süreçlerini ailesinin özverili desteğiyle uzun bir süredir paralel olarak sürdürmektedir. Renkleri karıştırmayı ve resim yapmayı özellikle sevmekte, ancak daha önce kil ile tanışmış olmasına rağmen kendine ait bir tasarım çalışması bulunmamaktadır. Hobi olarak boncuklarla bileklik ve kolye üretmektedir. Fotoğraf çekmeyi ve fotoğraf albümleriyle ilgilenmeyi de keyifle sürdürmektedir. Ayrıca, kağıtlarla kolaj çalışmaları yapmaktan da hoşlanmaktadır.

Otizm spektrum bozukluğu nedeniyle dil ve konuşma güçlükleri sıkça yaşamaktadır; yazı yazma konusunda da zorluklar söz konusudur ayrıca göz teması kurmaktan çekinen ve mesafeli bir bireydir. Uzun cümleler kurmak yerine genellikle tek kelimelerle kendini ifade etmeyi tercih etmektedir.

Görsel 56. Pera Müzesi, Müze Çalışmaları, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

Birey ve psikoterapist refakatçisi ile Pera Müzesi'ne gerçekleştirilen ziyaret sırasında yaklaşık iki buçuk saat boyunca müzede eserler incelenmiştir. Bu süreçte, müzede sergilenen “Ve Şimdi İyi Haberler” başlıklı güncel sergi, bireyin dikkatini oldukça çekmiştir. Ziyaretin ilerleyen aşamalarında,

birey, en beğendiği eseri çizmeye karar vermiştir. Çizim süreci, Pera Müzesi'nin kafeteryasında gerçekleşmiştir.

Bununla birlikte, bireyin seramik çalışmalarını gerçekleştirmesi, yoğun bir program nedeniyle haftada iki saatlik atölye çalışmalarıyla yaklaşık bir aylık bir süreçte tamamlanmıştır. Bu atölye çalışmaları, bireyin sanatsal ifadelerini geliştirmesi ve müze deneyimlerini pekiştirmesi açısından önemli bir fırsat sağlamıştır. Ziyaretin ve sonrasındaki atölye çalışmalarının, bireyin kil uygulamaları becerilerini geliştirmesine ve kendini bu malzeme aracılığıyla ifade etmesine olumlu katkılarda bulunduğu gözlemlenmiştir.

Görsel 57. Pera Müzesi Gezisi Sonrası Atölye Çalışmaları,

D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

Birey, atölye çalışmalarına büyük bir hevesle katılmıştır. İlk ve ikinci çalışmalarında, müze ziyaretinde etkilendiği eserin izleri net bir şekilde görülmektedir; bu durum, bireyin sanatsal ifadesinin dış dünyadan nasıl etkilendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Üçüncü çalışmasında ise, kolaj yapmaktan keyif alan bireyin geçmiş deneyimlerini kil malzemesine yansıma çabası dikkat çekmektedir. Bu süreç, bireyin farklı teknikleri deneme ve kendini ifade etme arzusunu gözler önüne sermektedir. Son çalışmasında, bireyin tamamen içsel dünyasına yöneldiği gözlemlenmiştir; bu da bireyin ifade sürecinde içsel duygularını ve düşüncelerini daha derinlemesine keşfetme isteğini yansıtmaktadır.

2.2.3. E.Ç. Müze Deneyimi

E.Ç., 2005 yılında doğmuş ve Çorum'da yaşayan bir bireydir. Otizm spektrum bozukluğu tanısı almış olan birey, özel eğitim lisesinde eğitimine devam etmektedir. Kardeşi, onun en yakın arkadaşıdır ve birlikte kil ile çalışmayı büyük bir keyifle sürdürmektedirler. Birey, sohbet başlatma, yorum yapabilme ve kendini ifade edebilme becerileri ile dikkat çekmektedir. Özbakım becerileri oldukça yüksektir; sosyal özellikleri de çevresindekiler üzerinde olumlu bir izlenim bırakmaktadır. İlgi alanlarına yönelik detaylı araştırmalar yapabilen birey, tüm marka ve model cep telefonları hakkında bilgi sahibidir. Gelecek hayali olarak seslendirme sanatçısı olmayı istemektedir.

Birey, proje kapsamında açılan seramik kursu aracılığıyla kili tanımış ve bu süreçte sevdiği sanatçıların stilize heykellerini yapma isteği gelişmiştir. Müze ziyareti fikri, birey için heyecan verici olmuş ve bu konu hakkında ön araştırmalar yapmıştır. Bu durum, bireyin sanata olan ilgisinin ve merakının yanı sıra, sosyal etkileşimler ve öğrenme süreçlerine katkısını gözler önüne sermektedir. Bireyin bu yönelimleri, sanatsal gelişimi ve kendini ifade etme becerileri açısından önemli bir fırsat sunmaktadır.

Görsel 58. Çorum Müzesi, Müze Çalışması, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

Birey, müze ziyaretini oldukça heyecanlı ve istekli bir şekilde gerçekleştirmiştir. Ziyaret öncesinde, sakin bir zaman dilimi belirlenerek, özel bir araçla refakatçisi ve özel eğitim uzmanı eşliğinde müzeye gidilmiştir. Müzedeki tüm eserleri dikkatle gözlemleyen birey, en beğendiği çalışmanın çizimini

yapmaya karar vermiştir. Bu süreçte, seçtiği eserin detaylarını çizimine aktararak, sanat eserine olan ilgisini ve gözlem yeteneğini sergilemiştir.

Müze ziyaretinden büyük bir keyif aldığı ifade eden bireyin, ziyaret sırasında ışık ve ses gibi duyuşal uyarılardan rahatsızlık duymadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, bireyin müze ortamında kendini rahat hissettiğini göstermektedir. Müze ziyareti, bireyin sanata olan ilgisini artırmış ve kendini ifade etme sürecine önemli bir katkı sağlamıştır.

Görsel 41. Çorum Müzesi Sonrası Atölye Çalışmaları, D. S. Başçeken Kişisel Arşivinden, 2022.

Birey, müze ziyaretinin ardından atölye çalışmalarında detaylı çizimlerinin ve kurs deneyimlerinin aksine farklı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmasında, müzenin etkisi belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir. Birey, çalışmasını tamamlamadan asla mola vermek istememiştir; bu, onun kararlılığını ve ifade sürecine olan bağlılığını göstermektedir. Atölye dersi bitiminde malzemelerini titizlikle toparlamış ve masayı temizlemiştir. Ayrıca, gerçekleştirdiği çalışmaları ailesine ve arkadaşlarına anlatmaktan büyük bir keyif almıştır. Bu durum, bireyin sanata olan tutkusunu ve sosyal etkileşimlerini güçlendirmeye yönelik çabalarını açıkça ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Bu sanat raporunun başlangıç noktası, seramik ve müzecilik dersi kapsamında Otizm Spektrum Bozukluğu olan bireylerle gerçekleştirilen çalışmaların olumlu sonuçları olmuştur. Bu başarıyı genişleterek ve müzelerin olanaklarından yararlanarak Otizm Spektrum Bozukluğuna sahip bireyler için seramik uygulamaları yapmak hedeflenmiştir. Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan dört Otizm Spektrum Bozukluğuna sahip bireyi ve onların arka planındaki öğrenci ebeveynleri, özel eğitim uzmanları ve psikoterapistlerle yürütülen süreçleri kapsamaktadır. Müze ziyareti ve sanatsal ifade süreçlerini araştırmak için yapılan bu girişimler, karşılaşılan bürokratik zorluklar nedeniyle evrilerek kısa bir bölüm dahilinde çalışmaya eklenmiştir. Bu çalışma, müze eğitimi ve sanat eğitimi bağlamında deneysel bir uygulama sürecini ele alırken, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Pera Müzesi, İstanbul Modern ve Çorum Müzesi gibi önemli kültür ve sanat merkezlerine yapılan ziyaretlerin sanatsal ifadenin oluşumuna etkilerini değerlendirmiştir. Ayrıca raporun sonunda özel eğitim gerektiren bireylerin de çalışmalarına yer vererek, çalışmayı daha kapsamlı hale getirilmesi hedeflenmiştir. Müzelerde bulunan sanat eserleri, tarihi objeler ve arkeolojik buluntular; eserlerin tarihi, kültürel değeri, sanatsal ve estetik özellikleriyle birlikte incelenmiştir. Araştırma yapılan müzeler, tarih, çağdaş ve modern sanat ve arkeoloji gibi farklı disiplinlerde zengin koleksiyonlara sahip oldukları için seçilmiştir. Her bir müze, geniş bir kültürel yelpaze sunarak sanatsal yaratıcılığa katkıda bulunmuştur. Bu süreç boyunca müzecilik ayrı bir alan olarak kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır.

Müzeler, sadece tarih ve sanat hazineleri değil; aynı zamanda insanlığın ortak belleğini koruyan ve sergileyen mekanlardır. Sanat ise bu belleğin önemli bir yansımasıdır. Müzeler ve galeriler, sanat eserlerini saklayarak, sergileyerek ve yayınlamaları insanların bu kültürel mirasa erişimini sağlar. Müzelerde sergilenen eserlerin, sanatın yayılması ve sanatsal ifadenin gelişimindeki rolü her birey için inkâr edilemeyecek kadar büyüktür. Müzeler, buldukları coğrafyanın kültürünü ve değerlerini yansıtan önemli bir aktarım aracıdır. Bu bağlamda, müze ziyaretleri bireylerin kültürel miras ve sanatın doğası hakkında aktif katılım sağlamalarını mümkün kılar. Ziyaretçiler, müze ortamında sergilenen eserler aracılığıyla tarihsel ve toplumsal olayları anlamakla kalmaz, aynı zamanda sanatsal yaratım süreçlerini desteklerler. Öte yandan, sanatı salt bir görsel deneyime indirgemek, sanat eserlerinin yaratıcı ve özgün doğasını dar bir çerçeveye sıkıştırmasını sağlamaktadır. Çoğu müze, sanat eserlerini belirli sınıflandırmalar altında sergileyerek sanatı belirli kurallara uydurma eğilimindedir ayrıca müze ziyaretleri çoğu zaman kısıtlı zaman dilimlerine sıkıştığından, derinlemesine bir sanat anlayışına olanak tanımaz; eserlerle duygusal bir bağ kurmak zorlaşmaktadır.

Geniş bir perspektiften bakıldığında ise Türkiye genelinde her ilde en az bir müze bulunurken, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2024 yılına ait verilerine göre ülke genelinde yalnızca 48 Güzel Sanatlar Galerisi mevcuttur. Bu durum, özellikle küçük illerde sanat galerilerinin azlığı veya yokluğu nedeniyle bireylerin sanat ihtiyaçlarını karşılayacak en önemli mekân olarak gelişime açık doğaları ile müzeleri ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle müzeler, sanatsal ifadenin oluşum sürecinde önemli bir bileşen oluşturmakta; sanatın korunması, eğitilmesi, toplumsal etkileşimlerin güçlendirilmesi ve kültürel kimliğin inşası gibi çok yönlü işlevleri bulunmaktadır. Müzeler sadece birer sergi alanı değil; aynı zamanda sanatın aktif bir yapıda varlığını sürdürebileceği, toplumsal değişim ve dönüşüm için önemli bir yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Pera Müzesi, İstanbul Modern ve Çorum Müzesi gibi Türkiye'nin önde gelen müzeleri, sanatsal gelişim açısından güçlü katkılar sunmaktadır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Anadolu'nun derin tarihini ve kültürel çeşitliliğini gözler önüne sererek geçmişin sanat ve kültür birikimini günümüze taşır. Pera Müzesi ise Batılı ve Osmanlı sanatı arasında köprü kurarak, sanatseverlere farklı perspektiflerden bakış açısı sunar ve sanatın evrenselliğini göstermektedir. İstanbul Modern, çağdaş ve modern Türk sanatını dünyaya tanıtırken yerli sanatçıların özgün çalışmalarına da destek sağlar; bu durum, sanatçıların yenilikçi ve yaratıcı yönlerini güçlendirmeye teşvik eder. Aynı zamanda Çorum Müzesi, yerel tarihi eserlerle ziyaretçileri buluşturarak, Anadolu'nun daha az bilinen kültür ve sanat mirasına ışık tutar; bu, sanatın köklerini araştırmak isteyenler için önemli bir fırsattır. Bu müzelerin çeşitli ve özgün koleksiyonları, ilham kaynağı olmalarının yanı sıra kültürel bilinç ve estetik farkındalığın artmasına katkıda bulunur.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, tarihi bir Osmanlı binasında konumlanmakta olup, modern sergileme teknikleriyle donatılmıştır. Eserler, kronolojik olarak sergilendiği bu ortamda, tarih öncesi dönemlerden itibaren Anadolu'nun zengin arkeolojik mirasını gözler önüne sermektedir. Zengin koleksiyonu, seramik çalışmalarında tarihsel formların ve motiflerin yeniden yorumlanmasına ilham vermekte, ziyaretçilere farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Geniş sergi alanları, ziyaretçilerin eserleri rahatça incelemesine olanak tanırken, müzenin arkeolojik eserlerinin geniş koleksiyonu, ziyaretlerin sürekli bir deneyim haline gelmesine katkıda bulunmaktadır. Müzenin gelişime açık vizyonu, okul, üniversite ve müze iş birliklerine büyük önem vermekte; bu iş birlikleri, sanatsal ifadenin gelişimine önemli katkılar sunmaktadır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde görülen iki insan biçimindeki çift kaplı eserler, kişisel bellekte oluşan birleşimin ev algısı olduğunu göstermektedir. Toplu yaşam süreçlerinde bireylerin kalabalık

ortamlardaki içsel yalnızlık ve aidiyet duygusu sorgulanmıştır. “Sığınak” isimli çalışma, yuva ve güvenlik temalarını simgeleyen bir yapı ortaya koymaktadır.

Güneş, geçmişten bugüne yaşamın, enerjinin ve umutların ifadesi olarak görülmüştür. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde yer alan Güneş Kursu, biçimsel özellikleriyle çocukluk dönemiyle bağ kurmaya neden olmuştur. Güneşin döngüsellığı, çocukluk döneminin hatıralarını yeniden canlandırırken, bu dönem bilinçaltında derin izler bırakan hatıralarla doludur. Güneş kursunun ışık saçan yapısı, yaşanan duyguları hatırlamak, keşfetmeye olan merak ve enerjiyi yeniden yaşamak için bir kapı aralamaktadır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde görülen boğa biçimli eserler ise güç konusunda derin çağrışımlar yapmaktadır. Anadolu uygarlıklarında güç, dayanıklılık, kararlılık ve azmin simgesi olarak öne çıkmaktadır. ‘Kuvvet’ isimli çalışma fiziksel gücü ve iradeyi hatırlatırken, aynı zamanda manevi bir güç arayışının da sorgulanmasına neden olmaktadır. Boğa figürü, Anadolu'da tarım ve hayvancılıkla olan köklü ilişkisi düşünüldüğünde, insanın yaşam mücadelesini, zorluklar karşısındaki tutumunu temsil etmektedir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin taş eserler bölümü, savaşı ve yaşam süreçlerini anlamlandırma konusunda ilham vermektedir. Taş, medeniyetlerin kuruluşunda sert ve dayanıklı olma özelliğiyle öne çıkmakta; taş eserler, soğuk ve katı yapısıyla savaş, çatışma ve hayatta kalma süreçlerini anımsatmaktadır. Savaşın kaçınılmazlığı, geçmişte yaşananlardan çıkarılan dersleri hatırlatırken, bireyin içsel mücadeleleriyle özdeşleşmesine olanak tanımaktadır.

Pera Müzesi, tarihi bir binada klasik ve modern mimari unsurların harmanlandığı bir tasarıma sahip olup, ziyaretçilere estetik bir bütünlük sunmaktadır. Ancak, kalıcı koleksiyonun sınırlı olması ve bazı geçici sergilerin beklentileri karşılamaması, ziyaretçileri uygun zamanı sabırsızlıkla beklemeye yönlendirmektedir. Müze giriş ücretinin yüksek olması, ücretsiz ziyaret günlerini bekleyenlerin eserlerle ilgileneceği alanların kalabalık olmasına yol açmakta; bu durum da odaklanmayı zorlaştırarak sanatsal ifade süreçlerine olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Müze, Kaplumbağa Terbiyecisi gibi ikonik parçalara ev sahipliği yapmanın yanı sıra, geçici sergiler aracılığıyla uluslararası sanatçılara da yer vererek kültürel ve sanatsal ifadenin gelişimine önemli katkılarda sunmaktadır. İçteki Kaplumbağa çalışması, varoluş ve zaman kavramlarını, sabır ile disiplin üzerine kurulmuş bir düşünceyi simgelemektedir. Kaplumbağalar, zamanın geçişini; insan ise kararlılık ve mücadele etme çabasını temsil etmektedir.

Benzer bir şekilde, İstanbul Modern de Türk ve uluslararası düzeyde sanatçıların eserlerini bünyesinde barındırarak sanatın desteklenmesine ve yayılımına önemli katkılar sunan bir sanat müzesidir. Özellikle genç sanatçıların çalışmalarına yer vermesi, müzenin sanatı teşvik edici bir tutum sergilemesine olanak tanımaktadır. Çeşitli eğitim programları ve geniş sergi salonları, eserle daha iyi bir bağ kurulmasını sağlarken, kişisel ifadenin oluşumunu desteklemektedir. İstanbul Modern, bireylerin modern sanatın soyut ve özgür formlarını keşfetmelerine imkân tanımaktadır. Bunun yanı sıra, sanatın sınırları zorlayan yapısı, seramik çalışmalarında soyut formların yaratılmasını teşvik etmiştir. Hititlere özgü gaga ağız formu çıkışlı “Kuş ve Yeryüzü” adlı çalışma, Hititlerin doğa ile olan bağı ve başlangıç-bitiriş arasındaki süreci sorgulamaktadır. Gaga formu, Hititlerde sıklıkla görülen değerli bir yapı olup, doğanın özgürlüğü ve döngüsellliğini simgelerken, insanın doğadaki varoluşunu da anımsatmaktadır.

Öte yandan, Çorum Müzesi arkeoloji ve etnografya müzesi olarak önemli bir konumda bulunsa da küçük bir ilde yer alması nedeniyle yeterince ilgi görmemektedir. Bu durum, özellikle eğitim atölyelerinin kullanım azlığı ile daha belirgin hale gelmektedir; zira özel eğitime gereksinimi olan bireyler için atölye çalışmaları yalnızca 2022 yılında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, müzede sergilenen eserler dışında sanatçı sergilerinin azlığı, sorgulanması gereken bir durumdur. Hitit uygarlığından izler taşıyan arkeolojik eserleriyle ünlü Çorum Müzesi, tarihsel sanat eserlerinden esinlenerek yaratıcı bir süreç başlatmıştır. Müzenin genel atmosferi ve sergilenen amforalar, dayanışma ve birlik olma çabasını sorgulamaktadır. Antik medeniyetlerde, çeşitli besin kaynaklarının amforalar aracılığıyla dağıtılması ve ticareti, iş birliği ağının sembolü olarak düşünülmüştür. Her amfora, farklılıklarıyla ayrı bir bireyi temsil ederken, dayanışma ve birlik olma düşüncesinin altının çizilmesi gereken önemli bir durum olduğu anlatılmak istenmektedir.

Müze ziyaretlerinde genel olarak eserleri incelerken içinde yaşanan durumun ilham alınan eser ile bütünleştiği sonucu çıkarılabilmektedir. Genel olarak Hitit figürlerinin kullanılması bir dil oluşturma çabasından gelmektedir. Kişisel olarak en çok ilham veren müze sık ziyaret edilmesi nedeniyle Anadolu Medeniyetleri Müzesi’dir. Kil uygulamaları ile sanatta kurallara bağlı kalmadan, iç dünyayı özgürce yansıtmak mümkündür. Savunma sınavında geçen diyaloglar ile eserlerin dijital olarak geliştirilmiş versiyonları eklenmiştir.

Müze eğitimi, sanatın yalnızca estetik değil, aynı zamanda kültürel bir değer taşıdığını ortaya koymaktadır. Müze koleksiyonundaki eserlere farklı bir bakış açısı kazandırmakta ve bireylerin özgünlüklerini keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, kendilerini farklı biçimlerde ifade etme fırsatı sunan sanat eğitimi, bireylerin sanatsal yaratımlarında önemli bir rol oynamaktadır. Müzelerin,

sanat eğitimi konusunda ifade süreçlerini daha etkin kullanabilmek için çeşitli stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. İzlemek yerine dokunulabilir ve değiştirilebilir yöntemlerin benimsenmesi, interaktif katılımların artmasını sağlayabilmektedir. Ancak, ülkemizde bu tür çalışmalar henüz yaygın değildir. Gerçekçilik teknolojileri kullanılarak, yaratım sürecine dair dijital içerikler oluşturmak ve sanal dünyada sanatsal üretim yapılması mümkündür. Yurtiçi ve yurtdışındaki müzeler arasında iş birlikleri geliştirilmesi, ziyaretçilere diğer ülkelerin müzelerini ziyaret etme ve eserlerle etkileşime girme imkânı sunarak sanatsal deneyimlerin zenginleşmesi mümkündür. Ayrıca, mobil uygulamalar ve dijital rehberler ile desteklenen sergi tasarımları yapılarak ziyaretçilerin kişisel hikayelerini ifade etmelerine olanak tanıyan sanal sergilerin düzenlenmesi de sanatsal ifade sürecine farklı bir boyut katacaktır.

Ayrıca bu çalışmada, özel eğitim gereksinimi olan bireylerin sanatsal, sosyal ve özbakım gibi çeşitli gelişimlerini desteklemek amacıyla planlamalar yapılmış ve farklı illerden üç otizmlili birey bu çalışmaya dahil edilmiştir. Müze ziyaretlerinin ve kil çalışmalarının otizmlili bireyler üzerindeki etkilerini keşfetmek için öncelikle müze seçimleri yapılmış ve ziyaret programı oluşturulmuştur. Katılımcılar, İstanbul, Ankara ve Çorum gibi farklı illerden seçilmiştir. Her bireyin gelişim düzeyi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, uygun zaman dilimlerinde müze ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Pera Müzesi, İstanbul Modern ve Çorum Müzesi gibi farklı temalara sahip müzeler, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimsel yaklaşımlarını besleyen zengin ortamlar sunmuştur. Bu süreçte her müzenin içeriği farklı olduğu için, otizmlili bireylerin nasıl birer eğitim aracı olabileceği gözlemlenmiş ve buna yönelik stratejiler geliştirilmiştir. Kil çalışmaları, bu bireylerin odaklanmalarını ve duyuşal hassasiyetlerini destekleyici bir araç olarak kullanılmıştır. Özel gereksinime sahip bireyler, müze ziyaretleri sırasında eğitimcileri ve velilerinin rehberliğinde eserlerle etkileşime girerek kendi kil çalışmalarını oluşturmuşlardır. Bireylerin seçtikleri eserlerden ilham alması, onların yaratıcılıklarını ve duyuşal deneyimlerini geliştirmelerine olanak tanımıştır. Özellikle kil çalışmaları, bireylerin elleriyle deneyimleyerek üretim yapabilmeleri açısından duyuşal bütünlük sağlamış ve yaratıcılıklarını artırmıştır. Müze ortamları, somut eserler aracılığıyla tarih ve sanat hakkında bilgi edinme fırsatı sunarak, soyut kavramları anlamakta güçlük çeken bireyler için etkili bir öğrenme yolu oluşturmaktadır. Müzelerin sunduğu görsel ve işitsel zenginlik, otizmlili bireylerin duyuşal dünyalarını uyaran bir atmosfer yaratmaktadır. Genellikle sözel iletişimde zorluk yaşayan Otizm Spektrum Bozukluğuna sahip bireyler için görsel iletişim büyük bir önem taşımaktadır. Müze ziyaretleri sırasında gözlemledikleri eserler, bireylerin sanatsal yaratım süreçlerinde birer rehber işlevi görmekte ve yaratıcı süreçlerini yönlendirmektedir. Müze eğitimleri esnasında bireyler, farklı malzemeleri, dokuları ve renkleri deneyimleyerek duyuşal algılarını

geliştirmiştir. Özel eğitim gereksinimi olan bireyler, elle yapılan işlerde, özellikle kil uygulamaları gibi faaliyetlerde daha fazla odaklanma ve yaratıcılık gösterme eğilimindedir. Bu bağlamda, müze ziyaretleri sonrası gerçekleştirilen kil çalışmaları, otizimli bireylerin duyuşal deneyimlerini somutlaştırmalarına ve yaratıcılıklarını ifade etmelerine olanak tanımıştır. Bu bağlamda, müzelerde yapılan çalışmalar, otizimli bireylerin kültürel ve tarihsel farkındalıklarını artırmakta; müze eğitimi ve sanat eğitiminin etkileri ise hem sanatsal hem de sosyal gelişim açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ataman, A. (2009). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Yayınları. s. 15.
- Atik, Ş. (1999). *Müzelerin Yeniden Yapılanması Kapsamında Müze Toplum İlişkisi*. İstanbul: YTU Basım Yayın. s. 155-172.
- Bakanay, H. (2014). *Çağdaş Sanat Müzelerinde Marka Kimliği Yaratmak Ve İstanbul Modern'in Bu Bağlamda İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi. s. 274-275.
- Buyurgan, S., Buyurgan U. (2012). *Sanat Eğitimi Ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları. s. 68.
- Buyurgan, S., Mercin, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi Ve Uygulamaları*. (V. Özsoy, Çev.), Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları. s.102.
- Durkheim, É. (2006). *Toplumsal İş bölümü* (Özer Ozankaya, Çev.). İzmir: Cem Yayınevi. s. 92.
- Erbay, F. (2001). *Sanat Eğitiminde Müze Ve Sanat Galerilerinin Önemi*. Türkiye'de Sanat, Plastik Sanatlar Dergisi, s. 26-29.
- Falk, J. H., Dierking, L. D. (1992). *Museum Experience*. Howells House: Whalesback Books. s.10.
- Hall, S. (2017). *Temsil: Kültürel Temsiller Ve Anlamlandırma Uygulamaları* (İ. Dündar, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık. s. 297-315.
- Heidegger, M. (2015). *Sanat Yapıtının Kökeni*. Mehmet Yılmaz (Haz.). Sanatın Felsefesi Felsefenin Sanatı. Ankara: Ütopya Yayınevi. s.112-181.
- Hein G. E. (2006). *Museum Education*. In S. Macdonald, (Ed.), A Companion To Museum Studies. Blackwell Publishing Ltd. s.340-352.
- Hein, E. G. (2001). *Constructivism: More Than Meaning Making*. Museological Review, s.1-17.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze Ve Galeri Eğitimi* (M. Öрге Evren, E. G. Kapçı, Çev. Bekir Onur). Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. s. 127.

İpek, Ö., Tuluk, H. (2014). *Taş Mektep Çorum Müze Binası 100. Yıl Anısı Fotoğraf Albümü*. Çorum Valiliği Yayınları. s. 17.

Kürkman, G. (2003). *Anadolu Ağırlık Ve Ölçüleri*. AKMED: Suna ve Inan Kiraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü. s. 15.

Moma. (2024). Accessibility. <https://www.Moma.Org/Visit/Accessibility/Resources> adresinden 2 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

Moma. (2024). Individuals Who Are Blind Or Partially Sighted. <https://www.Moma.Org/Visit/Accessibility/Sight> adresinden 2 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

Museums Of The World. (2024). Educational Programs. <https://Museu.Ms/Activity/Index> adresinden 2 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.

New York Transit Museum. (2024). Accessibility. <https://www.Nytransitmuseum.Org/Visit/Accessibility.Html> adresinden 5 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.

Nietzsche, F. (2010). *Güç İstenci* (N. Epçeli, Çev.). İstanbul: Say Yayınları. s. 82.

Özsoy, V. (2002). *Resim-İş (Sanat) Öğretmeni Eğitimine Yönelik Lisansüstü Programlarda Müze Eğitiminin Yeri Ve Önemi*. [Gazi Üniversitesi Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildirileri.] s. 59-74.

Pera Müzesi (2024). Pera Müzesi Engelsiz <https://www.Peramuzesi.Org.Tr/Egitimprogrami/Pera-Engelsiz/232> ve <https://www.peramuseum.org/exhibition/a-journey-into-the-world-of-osman-hamdi-bey-virtual-reality-experience/277> adresinden 8 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.

Ricoeur, P. (2012). *Hafıza, Tarih, Unutuş* (M. E. Özcan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. s. 82.

Sartre, J.-P. (2004). *Varoluşçuluk* (A. Bezirci, Çev.). İstanbul: Say Yayınları. s. 30.

Şahan, M. (2005). *Müze Ve Eğitim*. Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, s. 4, 1-10.

Trolley, B. C., Haas, H. S., Patti, D. C. (2012). *The School Counselor's Guide To Special Education*. Skyhorse. s. 16.

Tuncer, T. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Yayınevi. s. 216.

Yılmaz, M. (2019). *Otizm Ve Eğitim, Sanat, Mekân*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. s.173.

Yücel, D. (2012). *Yeni Medya Sanatı Ve Müze*, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınevi. s. 43.

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporunun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

27/10/2024

Demet SANCAR BAŞÇEKEN

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYANI

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez Çalışması Raporu Yazım Yönergesi 'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

27/10/2024

Demet SANCAR BAŞÇEKEN

YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI RAPORU ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

İfadenin Oluşum Sürecinde Müzeler ve Seramik Uygulamalar

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporunun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
27/10/2024	74	100076	27/09/2024	%7	2500105876

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. 27/10/2024

Demet SANCAR BAŞÇEKEN

Öğrenci No: N20130467

Anasanat/Anabilim Dalı: Seramik Anasanat Dalı

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI UYGUNDUR.

Prof. Dr. Candan TERVİEL

PROFICIENCY IN ART ORIGINALITY REPORT

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Museums And Ceramic Applications In The Formation Process

The whole art work report is checked by my supervisor, using Turnitinplagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
27/10/2024	74	100076	27/09/2024	%7	2500105876

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. 27/10/2024

Demet SANCAR BAŞÇEKEN

Student No: N20130467

Department: Ceramics Department of Art

Program/Degree:

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof. Dr. Candan TERVİEL

